

DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO ENOTNIH STROKOVNIH ZVEZ DELAVCEV IN NAMEŠČENCEV SLOVENIJE

Leto I., št. 3 Izhaja vsako soboto Ljubljana, 2. junija 1945 Cena L 2.— oz. RM 0.70

»Delavci, sedaj ne sodelujete samo kot delovna sila v podjetjih, marveč sodelujete kot državni, politični element, ker morate skrbeti za vse. Vi morate skrbeti za proizvodnjo, skrbeti morate, da bodo na razpolago surovine, da ne bo saboterjev. Vi ste najmočnejša ljudska kontrola v podjetjih! Ne obstaja več bojazen pred nadproizvodnjo, prav tako ne obstaja več problem zaposlenosti in brezposelnosti, kajti vsakdo bo imel dovolj dela. Vsakdo pa bo dobil plačilo za svoje delo z ozirom na njegove sposobnosti in z ozirom na njegove zasluge.«
Maršal TITO.

Ne moremo dovoliti, da se nam vsili zgodovinska krivica

Pozdravili smo dragega maršala Tita v svoji sredi, njegove besede so nas pa okrepile za velike naloge

Ljubljana je preteklo soboto dostojno sprejela ter pozdravila ustvaritelja nove, svobodne Jugoslavije maršala Tita; sprejela ga je kakor ni bil doslej pri nas sprejet še nihče. Z besedami ni mogoče podati primerne slike tega dogodka; naslednje vrstice so le skromen opis, ki vsebuje le glavne črte ter značilnosti izza najslavesnejših ur, kar jih je kdaj doživela slovenska prestolnica.

Maršala Tita so v soboto dopoldne pričakovali na meji Ljubljane zastopniki naše narodne vlade s predsednikom tov. Borisom Kidričem na čelu in s predsednikom Slovenskega narodno osvobodilnega sveta in Izvršnega odbora Osvobodilne fronte J. Vidmarjem, dalje zastopniki naše vojske in civilne oblasti. Maršal Tito se je pripeljal približno ob pol enajstih v Ljubljano v spremstvu pomočnika ministra za narodno obrambo generalnega poročnika Aleksandra Rankoviča, ministra za industrijo v centralni vladi Andrije Hebranga. Pozdravil ga je med viharim vzklikanjem množice predsednik narodne vlade Slovenije tov. Boris Kidrič; izrazil je veliko veselje ter srečo nas vseh, da smo lahko pozdravili na svobodnih tleh svojega osvoboditelja. Naglasil je, da bo maršala Tita pozdravil ves slovenski narod v imenu množic, ki ga bodo sprejele v Ljubljani ter da bodo v njem pozdravljale velikega jugoslovanskega voditelja ter vse jugoslovanske narode, vso našo lepo in močno domovino, novo demokratično in federativno Jugoslavijo.

Maršal Tito se je zahvalil za pozdrav tako:

»Najlepše se vam zahvaljujem za priščeren sprejem. Že zdavnaj sem želel, da bi tu, na ulicah Ljubljane, proslavil našo veliko delo in da bi mogel osebnostno pozdraviti vas in po vas ves slovenski narod, mu čestitati ter se mu zahvaliti za napore in žrtve v boju. Ta veličastna zmaga, ki ste jo izvojevali, nam je draga vsem. Slovenija je svobodna; premagala je svojega najhujšega sovražnika združena z drugimi jugoslovanskimi narodi, svobodna je in v polnem razmahu svojega kulturnega in gospodarskega razvoja.«

Potem se je začel zmagovalen sprejem voditelja nove Jugoslavije po ulicah Ljubljane, sprejem ter pozdrav, ki je dosegel višek na Kongresnem trgu. Na balkonu vseučilišča je maršal Tito spregovoril nepregledni množici:

Bratje in sestree!

Tovariši in tovarišice!

Dovolite mi, da vas pozdravim v vaši slovenski, v naši jugoslovanski Ljubljani. Ta današnji veličastni zbor je dokaz, da so srca Slovencev, srca ogromne večine slovenskega ljudstva, utripala skupno s srci ljudstva Hrvaške, Srbije, Makedonije, Črne gore, Bosne in Hercegovine, ko se je leta 1941. zrušila na našo državo tedaj največja sila v Evropi.

Slovenski narod, združen in Osvobodilni fronti, je v teku štirih let svoje neomahljivosti dokazal, da je pripravljen raje poginiti do zadnjega, kakor postati suženj svojega večnega sovražnika — nemškega osvajačca. Ni bilo lahko, to so bila težka leta, težka leta trpljenja in krvavega okupatorjevega terorja, težka leta nenehkih borb, borb skoro golorokih ljudi z do zob oboježenimi bandami nemških osvajačcev in njihovih pomočnikov, slovenskih izdajalcev — bele garde pod poveljstvom silovlasega izdajalca Rupnika. Zgodovina borb Slovencev je enaka zgodovini borb Hrvatov, Srbov in vseh ostalih narodov Jugoslavije. Tudi danes, na ulicah Ljubljane, lahko smelo trdimo, da smo izvršili svojo dolžnost do naše skupne domovine, da je Slovenija izvršila svojo dolžnost do svoje ožje domovine in do svoje širše domovine, do nove federativne demokratične Jugoslavije. Naša borba z največjim sovražnikom Slovanov, človeštva, kulture in napredka je končana.

Slovenija je osvobodjena. To je vaše delo, to je delo vseh vas najboljših sinov Slovenije in sinov vseh narodov Jugoslavije.

Osvobodjeni so naši bratje v Istri in Slovenskem Primorju. Niso pa še osvobodjeni naši bratje na Koroskem. Oni čakajo na svojo osvoboditev. V vašem in v imenu vse Jugoslavije — nove federativne Jugoslavije — izjavljam, da nisimo pozabili na naše brate na Koroskem, ki danes žal še dalje drhtijo in trpijo pod terorjem gestapovcev, preoblečenih v druge uniforme. Številni so primeri. Komaj nekaj dni je minilo od tedaj, ko so morale naše čete zapustiti Korosko, in že čujemo stokanje in klice na pomoč naših bratov na Koroskem.

S tega veličastnega zbora sporočamo našim zaveznikom, da od sedaj odgovornost za vse, kar se tankaj dogaja, ne pada na nikogar drugega, kakor samo nanje. Pozivamo, da drže svojo obljubo, da jo izpolnijo, tisto, ki so jo dali v Atlantski listini, da bo imel vsak narod pravico do samoodločbe.

To sporočamo zaveznikom in zahtevamo od njih, da zaščitijo naše prebivalstvo pred tistimi preganjalci, ki so ga preganjali stoletja, najhujše pa v zadnjih letih.

Naše Slovensko Primorje je po dolgih letih osvobojeno, toda nastali so neprijetni dogodki, nastal je nesporazum. Hoteli so nas obdolžiti, čes, da smo izkoristili to vojno za nekakšne osvajačne cilje. Hoteli so nam naprti, da hočemo tu v zahodni Evropi postaviti naše zavezništvo pred dovršeno dejstvo. Ne! Nismo postavili zaveznikov pred dovršeno dejstvo. Samo Nemce smo postavili pred dovršeno dejstvo, Nemce, katere smo tam tolkli in preganjali. Izvršili smo samo svojo zavezniško dolžnost. Izvršili smo jo stoo odstotno, izvršili smo jo vestno do konca. V imenu vsega ljudstva, ne samo slovenskega, temveč vseh narodov Jugoslavije, odločno odbijam očitek, da imamo kakršen koli namen nekaj s silo osvojiti. Ni nam treba s silo osvajati tistega, kar je naša pravica, ker verujemo, da bodo zavezniki izpolnili svojo obljubo, dano v Atlantski listini, da bodo narodi, vsi narodi, ki so bili zasluženi, imeli pravico, da sami odločajo o svoji usodi. V tem primeru se nam ni treba bati za naše tankajšnje brate.

Smatramo, da smo s svojimi borbami, z našimi žrtvami, z našimi napori na strani zaveznikov dovolj jasno dokazali, da smo zvesti skupni zavezniški stvari in da ne želimo ničesar drugega, kakor da živimo v miru in da bodo naši zasluženi bratje osvobodjeni. Strašna zabloda bi bila s strani onih, ki bi nam to kratili. Strašna tragedija bi bila, če bi se morali ponovno boriti za ono, kar smo v tej vojni izvojevali. Naše ljudstvo, naši narodi v Jugoslaviji, vsi skupaj, brez razlike, Slovenci, Srbi, Hrvati, Črnogorci, Makedonci, Bosanci ali Hercegovci, vsi skupaj so trpeli in skupno dajali ogromne žrtve v tej veliki borbi vseh svobodoljubnih narodov. In zakaj mora sedaj, zakaj mora ravno sedaj izmučena in razrušena Jugoslavija biti prva, ki bi jo doletela krivica? Dejalo so, da je ta vojna pravična vojna, in mi smo jo kot tako tudi smatrali. Zahtevamo pa tudi pravičen zaključek, zahtevamo, da bo vsak gospodar na svojem. Nečemo plačevati tujih računov! Nečemo biti drobiž za podkupovanje! Nečemo, da nas mekaajo v neko politiko interesnih sfer! Zakaj bi se našim narodom štel v zlo, ker žele biti v vsakem pogledu neodvisni in nam hočejo zdaj to neodvisnost omejevati ali kratiti. Nečemo biti več od nikogar odvisni, in to ne glede na to, kar pišejo, kar govore, a piše se mnogo, piše se grdo, piše se nepravilno, piše se nedostojno za one ljudi, ki žive v zaveznikih državah. Krivica se dela s takšnim pisanjem naših izmučenih domovini. Ni tukaj samo Tito, tukaj je Jugoslavija, tu je Slovenija, tu je Hrvaška, Makedonija, Bosna, Hercegovina in Črna gora tu so narodi, ki so dali milijon in sedemsto tisoč žrtev v tej vojni. Toda blato in klevete, katere boja padajo na Tita, padajo na vse nas, padajo na one žrtve, ki leže v grobovih in katerih kosti so razmetane širom naše domovine, po dolinah in gorah. Takšnih žalitev naši narodi ne morejo trpeti. Mi želimo

živeti v miru, želimo, da po tej katastrofi mirno gradimo svojo opustošeno domovino. Nočemo storiti niti en nepremišljen korak. Toda kakor smo bili ponosni v naših nesrečah in smo tedaj, ko je največji osvajačec

zaslužili našo domovino, rajši šli v borbo, da poginemo do zadnjega, kot da bi pripognili glavo, tako bomo tudi sedaj, dosledni v svojem ponosu, dostojno branili svoje pridobitve in jih tudi ubranili.

Prepričan sem, da je celotno napredno človeštvo, ono, kar je najboljšega v človeštvu, na naši strani. Ne moremo dovoliti, da se nam vsili zgodovinska krivica, da se nam naprti nekaj, kar ne izvira od nas. Hočemo, da ves svet ve, da Jugoslavija, ki se je borila, ne zahteva nič drugega kakor to, da bodo njeni narodi, sinovi njene krvi, v okviru njenih meja. To je naša pravica. Če so se v pretekli vojni godile krivice, zlasti ob zaključku, ko še ni bilo Jugoslavije, in se je šele ustvarjala v Versailles-u za zeleno mizo, če so takrat izdajalci in nekateri politiki, ki so zastopali Jugoslavijo, lahko dajali kose naše domovine, lahko dajali sto in stotisoče naših bratov in sestra pod tuji jarem, vedite, da je danes druga situacija. Današnja Jugoslavija je nova Jugoslavija, vzrasla iz krvi in kosti sto in sto tisočev najboljših sinov. Danes je druga Jugoslavija, ki je dozorela v srcu vsakega državljanca te države, ki natanko vodi računa o svojih pravicah in o svojih bratih. Tako Jugoslavijo ljubijo vsi narodi Jugoslavije. Ni niti enega naroda, ki ne bi želel biti v tej skupnosti, ker je to skupnost bratstva, onega bratstva, ki je skovano v veličastni borbi. To je nova Jugoslavija, in mi ničesar drugega ne zahtevamo, kakor to, da jo vsi kot tako gledajo in jo vpoštevajo. S to Jugoslavijo se ne da meštariti niti trgovati.

Kar se tiče onih izdajalcev, ki so bili v državi sami, v vsakem narodu posebej, to je stvar preteklosti. Roka pravice, roka masčevalka našega ljudstva je že dosegla ogromno večino, a samo manjšemu delu izdajalcev se je posrečilo pobegniti pod okrilje pokroviteljev izven naše domovine. Ta manjšina ne bo nikdar več gledala naših divnih planin, naših cvetočih polj. Če bi se to vendarle zgodilo, bo to trajalo zelo kratek čas. Naši narodi so v tej veličastni borbi

dali izraza svojemu globokemu patriotizmu ne patriotizmu vsakega ljudstva posebej, vsakega naroda posebej, temveč globokemu jugoslovanskemu, slovanskemu patriotizmu. Vsakdo, ki bi se odločil, da od zunaj ruši ta splošni jugoslovanski, ta splošni slovanski patriotizem, bi naletel na granitni zid in razbil bi si ne samo nosu, temveč tudi glavo. Torej v zvezi s tem so propadli vsi računi, vsi računi z nekimi izdajalci, ki so pobegnili ali se še skrivajo v državi. Sedaj je prišel čas, da pridobitve, ki smo jih priborili, utrdimo, da izgradimo našo domovino, da pokažemo v dobi obnove prav tako navdušenje in prav takšen elan, kakršnega smo pokazali v borbi.

Dragi bratje in sestree Slovenije! Zagotavljam vas, da bo vlada federativne demokratične Jugoslavije storila vse, da skupno z vašo federalno vlado Slovenije, s prvo vlado, ki so jo Slovenci dobili po tolikih stoletjih svojega obstanka, sodelujemo v najtesnejših stikih, da bomo storili vse, da bodo Slovenci izvajali take pravice, in da dobi v Jugoslaviji tak položaj, ki jim po njihovih žrtvah in trpljenju pripada. Ob zaključku vam lahko povem, da uživa Slovenija posebne simpatije vseh narodov ostalih federalnih enot. Ona uživa te simpatije zaradi tega, ker je bila prva, ki je leta 1941. izkusila vsa zverstva in preganjanja, ker so Slovenijo hoteli prvo popolnoma zaslužiti in uničiti njene prebivalce.

Izseljevanje, preganjanje in teror, to so bile metode, ki so se najprej uporabile v Sloveniji. Vsi smo trepetali za vas, četudi smo bili v težkem položaju, toda bili smo vseeno v boljšem položaju kakor vi. Živeli ste tako rekoč stisnjeni od dveh strani, med dvema velikima fašističnima osvajačema.

Bali smo se za vas, toda verovali smo, da boste vzdržali in nismo se varali. Slovenija je vzdržala. Slovenija je prvič v zgodovini tako zedinjena, tako monolitna, da so lahko nanjo ponosni tudi vsi ostali narodi Jugoslavije.

Naj živi federalna Slovenija v federativni demokratični Jugoslaviji!
Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Maršal Tito delavski delegaciji

Dne 29. maja je tov. maršal Tito sprejel delegacijo Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščencev Slovenije, ki je vodil minister za industrijo federalne vlade Slovenije tov. France Leskovšek. Maršala Tita je v imenu delegacije takole pozdravil tov. Vencelj Perko:

Dragi naš tovariš Tito! Delavec in nameščenci združene svobodne Slovenije Vam izročamo vroče in borbene pozdrave. Delavski razred kot najnaprednejši in najmočnejši del narodov Jugoslavije je ponosen na Vas, ki ste izšli iz delavskih vrst, kot na voditelja narodov, kot največjega moža v naši zgodovini. Delavski razred je globoko prepričan, da boste tako odločno in modro vodili narode Jugoslavije v dobi obnove, kot ste jih vodili v dobi borbe proti vsem našim sovražnikom, pa naj bi se pojavili zunaj ali znotraj naše države. Zagotavljamo Vas in objublamo Vam, da bomo prav mi delavci storili vse in žrtvovali vse za našo obnovo in da bomo zvesto čuvali demokratične pridobitve naše težke osvobodilne borbe, bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov. Zavedamo se, da si je bilo mogoče priboriti delavske pravice zaradi tega, ker se nismo borili samo za ozke razredne interese, marveč zato, ker smo se borili za enotnost in bratstvo vseh narodov in proti vsem sovražnikom naših narodov. Prav zaradi tega bomo tudi v bodoče stali zvesto ob Vaši strani, trdno povezani v enotnem političnem gibanju, v enotnosti strokovnih organizacij, katere bodo najmočnejša opora naši novi ljudski oblasti. V tem pogledu Vam bomo, tovariš maršal, sledili preko vseh težav v borbi za lepšo in srečnejšo bodočnost.

Na pozdravne besede je tov. maršal Tito odgovoril, da se iskreno zahvaljuje za obisk in pozdrave, ki jih je izročilo delavsko vodstvo. Delavski razred Slovenije, je dejal maršal, kakor tudi delavski razred ostalih federalnih enot Jugoslavije, je v tej veliki borbi, ko je šlo za obstanek vsakega naroda posebej in vseh narodov Jugoslavije v celoti, dal svoj dostojen doprinos v tem skupnem boju. Točno je, kar je dejal tovariš, da se delavski razred ni boril za svoje ozke razredne interese, marveč se je boril za interese vsega naroda. Delavski razred je napravil vse, kar je mogel, da je v trenutku, ko je prišel strašni čas za naš na-

rod, stal združen in enoten v prvi vrsti te težke borbe. Delavski razred je dal mnogo dragocenih žrtev in te žrtve so rodile obilo sadov. Delavski razred si je ramo ob ramo s vsemi ostalimi borci izbojeval sebi vse predpogoje za boljše življenje. Danes se ne postavlja več vprašanje perspektive delavskega razreda, kajti perspektiva boljše bodočnosti je jasna. Zmaga je izbojevana ne samo za neodvisnost naših narodov, marveč tudi za socialno svobodo, v kateri bo delavski razred mogel priti do popolnega izraza. Vi veste, kakšen je bil položaj v predvojni Jugoslaviji. Vi veste, da delavski razred ni imel skoraj nobenih pravic.

Sedaj je povsem drugačen položaj. Delavski razred nastopa danes kot najmočnejši in najnaprednejši v novi federativni Jugoslaviji in vsaki federalni enoti posebej. Delavski razred je najmočnejši steber, na katerega se oprira naša država. Odnos delavskega razreda do države je povsem drugačen, kakor je bil, kajti nova državna oblast v novi Jugoslaviji je ljudska oblast, je zadolžena s krvjo vaših tovarišev in vas samih na bojnem polju in je dolžna dati delavskemu razredu vse, kar mu po pravicah pripada. Pri tem naj bi omenil eno: Delavski razred si mora biti svest sedanjih trenutkov, sedanjega položaja. Naša dežela je razrušena, nekeje manj, nekeje bolj, zlasti v Bosni, Črni gori, Hercegovini in mnogih drugih krajih Jugoslavije je skoraj vse popolnoma uničeno. Tu je ljudstvo tudi največ trpelo in doprineslo največ žrtev. Delavski razred si mora biti svest, da bo moral še nekaj let doprinesati največji delež in se žrtvovati, da bi se mogla naša dežela čim bolj opomoči. Razumljivo je, da mora delavski razred, če hoče do kraja in v polni meri izvršiti svojo nalogo, imeti vse to,

kar mu je potrebno za življenje. In ravno v tem je osnovna skrb naše državne uprave, da delavski razred ne bo zapostavljen. Razumljivo je, da to ne bo mogoče trenutno izvesti brez večjih težav, morda tudi iz čisto tehničnih razlogov, toda to se mora vključiti temu ustvariti. Da pa bi država mogla izvesti svoje obveze napram delavskemu razredu v polni meri, je ravno vaša dolžnost, da ji pomagate pri njenem prizadevanju.

Pri nas v Jugoslaviji obstajata dva sektorja proizvodnje: državni in privatni. Razumljivo je, da bodo delavci v privatnih podjetjih uživali prav takšno zaščito, kakršno bodo uživali delavci v državnih podjetjih. Tu razlike ne sme biti. Danes nastopa tu neki nov močan faktor, dejstvo spreminjenega odnosa države do delavca. Danes bo državna uprava zaščitila delavca tako, da se delavcu ne bo potrebno bati za svojo bodočnost. Vaša naloga je dovolj težka in velika. Velika zaradi tega, ker vi sedaj ne sodelujete samo kot delovna sila v podjetjih, marveč ker sodelujete kot državni, politični element, ker morate skrbeti za vse. Vi morate skrbeti za proizvodnjo, skrbeti morate, da bodo na razpolago surovine, da ne bo saboterjev. Vi ste najmočnejša ljudska kontrola v podjetju. Ne obstaja več bojazen pred nadproizvodnjo, prav tako ne obstaja več problem zaposlenosti in brezposelnosti, kajti vsakdo bo imel dovolj dela. Vsakdo pa bo dobil odmeno za svoje delo z ozirom na njegove sposobnosti in z ozirom na njegove zasluge. Kot predsednik vlade in kot vaš nekdanji tovariš v podjetjih, vas pozivam, da ohranite priborjeno enotnost, da izvršite svoje dolžnosti do kraja in s tem doprinesete časten delež v izgradnji boljše bodočnosti svoje domovine.

Berite in širite „DELAVSKO ENOTNOST“!

Delavska delegacija pri maršalu Titu

Socialna politika nove Jugoslavije

Kako rešuje nova država socialna vprašanja — Ogromne naloge in prvi učinkoviti ukrepi — Korenito reševanje vseh perečih socialnih vprašanj

Da je Jugoslavija res nova in da je v pravem pomenu besede demokratična — ljudska, dokazuje posebno živo njena socialna politika. Nova država se zaveda, da je glavni pogoj njenega obstoja in napredka ter prva naloga — ureditev socialnih vprašanj. Tu objavljamo podatke o socialni politiki nove Jugoslavije iz referata načelnika ministrstva socialne politike narodne vlade dr. R. Kyovskega.

GORJE, KI GA NAM JE NAKOPAL SOVRAŽNIK

Vsako vojno spremljajo strašne nesreče, terja gnotne in krvne žrtve. To posebno velja za to vojno, ki so v nji nepopisno trpeli svobodoljubni narodi, zlasti naši. Na najbolj zverski način, nezasišlan v zgodovini, je bilo pobitih stotisoče naših bratov. Strašno je sovražen divjal v Srbiji, kjer je bilo ustreljenih tisoče in tisoče ljudi. Pri uničevanju našega življa sovraženik ni delal nobene razlike, ni kazal najmanjšega usmiljenja: preganjal in pobijal je žene, starce in nedolžne otroke. Razselil je cele okraje naše države ter preganjal prebivalstvo v tujino, mu onemogočil obstanek — z jasnimi nameni, da uniči naše ljudi. Uničeval pa ni le našega življa, temveč tudi njegovo lastnino, kar pričajo nesteti izropani in požgnani domovi v vseh delih države. Tako je ostalo mnogo ljudi brez strehe in brez vsakršnih sredstev za preživljanje. K tem žrtvam je treba priložiti še žrtve narodno-osvobodilnega boja; okrog 200.000 bojevnikov je padlo za našo svobodo ali so pa bili ranjeni ter onesposobljeni za delo. Strašne posledice vojne torej nalagajo še posebne naloge državi v njeni socialni politiki.

NALOGE NAŠE SOCIALNE POLITIKE

Med perečimi socialnimi vprašanji zavzema eno prvih mest ureditev delovnih odnosov, ureditev socialnega zavarovanja in zaščita otrok ter mladine. Naša narodna oblast bo priznala delovnemu ljudstvu, tako zapostavljenemu v stari Jugoslaviji, mesto in pravice, ki mu gre. Razen tega pa mu bo nudila tudi vsa pomoč, saj je največ žrtvovalo v osvobodilnem boju. Da bi se izboljšal položaj delavcev, je treba čim prej izdati zakonske uredbe za ureditev delovnih odnosov in pogojev dela. Zato je naša narodna oblast ob sodelovanju Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščenecv začela resno pripravljati novo socialno zakonodajo. Da bi bil zajamčen obstoj delovnega ljudstva, je treba razširiti socialno zavarovanje na vse delovno ljudstvo — na vse delojemalce, ne glede na to, kje so zaposleni. Socialno zavarovanje bo resnično zavarovanje samo, če bo obsegalo vse vrste socialnega rizika, to se pravi: vse vrste zavarovanja. Zavarovanje mora zajamčiti delovnemu ljudstvu dostojno življenje ne le za čas delovnega razmerja, temveč tudi v primeru bolezni, nesposobnosti in nezaposlenosti.

PRVI SOCIALNI UKREPI

Poverjeništvu za socialno politiko se je takoj po osvoboditvi Beograda lotilo velikih in težavnih nalog. Država je bila izčrpana, dohodki borni, gospodarstvo razrušeno — na drugi strani je pa bilo na stotisoče žrtve. Delo je bilo tem težavnejše, ker ni šlo le za podpiranje invalidov iz narodno osvobodilne voje in za skrbstvo družin padlih, umrlih ali pogrešanih borcev, temveč je bilo potrebno skrbeti tudi za družine, ki so trpele zaradi preganjanja okupatorja in njegovih pomagačev. Predvsem se je pokazala potreba po enotni zaščiti ureditvi skrbstva invalidov narodno-osvobodilne vojske, ker ni bilo mogoče čakati na sistematično ureditev po novem invalidskem zakonu. Nacionalni komitet osvoboditve Jugoslavije je zato ob koncu lanskega leta izdal odlok o dajanjučasne denarne podpore nepreiskrbljenim družinam borcev, padlih borcev narodno-osvobodilne vojske in partizanskih odredov, invalidom in njihovim družinam, kakor tudi družinam žrtve fašističnega terorja. Po tem odloku prejemale invalidi na mesec do 6.000 din podpore, družine padlih borcev, in družine žrtve fašističnega nasilja do 5.000 din in družine oseb, ki so na vojni dolžnosti, do 4.000 din. To je samo začasna podpora. Končna ureditev bo takšna, da se bo v nji jasno pokazala hvalost našega naroda Jugoslavije do vojnih žrtve. — Narodna oblast pa tudi ni pozabila invalidov iz prejšnjih vojn; podvojeno so jim bili dosedanj invalidski prejemki, invalidnina in vse doklade od 1. novembra lani. — Drugi začasni ukrepi iz območja socialnega skrbstva je dajanje socialne podpore družinam, ki so njih hranilci v ujetništvu. V ta namen je bil izdan odlok lani 19. decembra. Podpora znaša do 4.000 din na mesec v prestolnicah federalnih edinic, v drugih mestih do 3.000 din, v vseh drugih manjših krajih pa 2.000 din. — Omeniti je še treba odločbo o reviziji pravice do pokojnine in stalne državne podpore, ki določa izplačevanje začasne socialne podpore upokojencem, ki so neobhodno potrebni pomoči. Ta podpora je lahko za 100% večja od dosedanjih pokojnin, v kolikor ne presega viška 6.000 din v prestolnicah federalnih edinic, 5.000 din v drugih večjih mestih in 4.000 din v manjših krajih.

UREDITEV SOCIALNEGA ZAVAROVANJA

Zaradi federativne ureditve države je nadzorstvo nad obstoječimi ustanovami socialnega zavarovanja izročeno ministrstvu za socialno skrbstvo pri posameznih federalnih edinicah. Seveda pa mora zvezno ministrstvo z navodili vplivati na oživitve dela v teh ustanovah in si pridržati zakonodajno pobudo za izenačenje zakonitih pravic zavarovancev, ki so bile med vojno podeljene na šest pravnih območij s prav tolikimi različnimi sistemi zavarovanja. Dosedanje

zakonodajno in upravno delovanje na tem področju socialne zaščite delavcev in nameščenecv se je razvijalo v glavnem v treh smereh: na pozitivni del socialnih ustanov; na izenačenje obstoječih predpisov in prumeritvi raznih okupatorskih sistemov na naš sistem socialnega zavarovanja; izboljšanje članskih pravic zavarovancev. V ta namen so bili izdani pomembni zakonski odloki: Odlok o določanju meznih razredov in tablice denarne vrednosti prejemkov v naravi v delavskem zavarovanju za območje vse države; odlok o določanju višine kategorijskih in rezijskih mest pri zavarovanju delavcev in uslužbenecv rudarskih podjetij v vsej državi; odlok o določanju plačilnih razredov v pokojninskem zavarovanju nameščenecv, zavarovanih pri pokojninskih zavodih vse države, odlok o vrhovnem državnem nadzorstvu ministrstva za socialno politiko zvezne vlade nad vsemi ustanovami zveznega socialnega zavarovanja; odlok o ustanovitvi strokovnega sveta socialnega zavarovanja pri ministrstvu za socialno politiko. Razen tega so bili izdani odloki o začasni pomoči osebam, ki uživajo rente ali podpore pri uradih za zavarovanje delavcev in pri bratovskih skladnicah. Samo na področju Srbije uživa ugodnosti teh odlokov nad 8.000 rentnikov. Članske pravice aktivnih zavarovancev se pa same po sebi izboljšujejo po uvedbi novih meznih razredov, tako da so zavarovane štirikrat do petkrat večje podpore in rente od dosedanjih prejemkov.

ZAKON O SOCIALNEM ZAVAROVANJU

Najpomembnejše pa je, da je bil sprejet zakon za začasno izvedbo socialnega zavarovanja na področju vse države; zakon predpisuje daljnosežne prenosne obstoječih zavodov socialnega zavarovanja. Načrt je bil predložen v proučitev Glavnemu odboru Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščenecv Jugoslavije. Zakon vsebuje: združitve (unifikacije) vseh obstoječih ustanov socialnega zavarovanja — splošnega delavskega zavarovanja, rudarskega, železničarskega, nameščenecvega in drugih; ustanovitve osrednjega zavoda in federalnih, doželnih, odnosno oblastnih zavodov za socialno zavarovanje; centralizacijo rentnih strok in decentralizacijo bolezenske stroke socialnega zavarovanja; državno nadzorstvo ministrstva socialne politike demokratične federativne Jugoslavije nad osrednjim zavodom in neposredno nadzorstvo federalnih edinic nad pokrajinskimi zavodi socialnega zavarovanja.

RAZŠIRITEV SOCIALNEGA ZAVAROVANJA

V načrtu je tudi razširitev socialnega zavarovanja na nove skupine zavarovancev, ki še doslej niso bili zavarovani, n. pr.: kmetijski delavci, obrtniki, pripadniki svobodnih poklicev itd. Vzporedno s prizadevanjem glavnega odbora Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščenecv je prišlo tudi do ukrepov, da so bili socialnega zavarovanja deležni delavci, ki so bili zaposleni pri spomladanski setvi v Vojvodini, a socialnega zavarovanja bodo kmalu deležni vsi poljski delavci. Ministrstvo je zavrglo ožkosrčno kabinetsko odločanje o življenjskih vprašanjih vsega naroda, zato se bo opiralo pri izdajanju zakonskih predlogov na mnenje strokovnega sveta socialnega zavarovanja, v katerem bodo zastopniki vseh pristojnih gospodarskih in strokovnih oblastev in ustanov, predvsem pa zastopniki strokovnih organizacij. — Pri neposredni izvedbi zavarovanja bo pripadalo težišče na federalna ministrstva, medtem ko bo zvezno ministrstvo pristojno za: izdelavo zakonskih načrtov; za izdelavo enotnih smernic izvedbe socialnega zavarovanja; v primerih razsojanja medfederalnih sporov o vprašanjih socialnega zavarovanja; za zastopanje interesov zavarovancev in njihovih ustanov v tujini; za organizacijo osrednje ustanove socialnega zavarovanja in za neposredno državno nadzorstvo nad to ustanovo.

UREDITEV DELOVNEGA RAZMERJA

Stara Jugoslavija je štela okrog 1.300.000 delavcev. V letih 1921 in 1922 so bili izdani osnovni zakoni o zaščiti delavcev in nameščenecv. Njihova največja napaka je bila, da velik del delavcev — kmečki delavci — ni užival nobene socialne zaščite. Toda tudi delavci, ki jih je ščitila socialna zakonodaja, niso bili mnogo na boljšem; bili so neusmiljeno izkoriščani od selokrajalcev zasebnikov pa tudi v državnih podjetjih, ker oblasti niso skrbely, da bi predpisi ne ostali le na papirju. V stari Jugoslaviji so gledali na delavce kot na državljana najnižje vrste in ni se jim priznala niti pravica, da bi se smeli boriti za izboljšanje življenjskih razmer. Poslej bo drugače; vlada bo v pogledu socialnih ukrepov v najožjem stiku z enotnimi strokovnimi organizacijami. S področja delavske socialne zaščite je treba predvsem omeniti predpise o delavskih zakonikih. Prejšnje čase so bili delavski zakoniki preganjanji. Poslej ne bo delovanje delavskih zakonikov omejeno na zastopanje delavcev posameznih obratov; delavski zakoniki bodo opravljali tudi gospodarske naloge pri delu podjetij. Njihova odgovornost bo mnogo večja; odgovorni bodo za uspeh in delo podjetja, zato bodo morali nadzirati vsa proizvodnja. — Posebna skrb bo posvečena delavskemu naraščanju. Vajencem bo zajamčeno, da bodo dobo učenja res lahko uporabili za učenje ter da ne bodo hlapič in sluge mojstrov.

ZAPOSILITEV IN SKRB ZA NEZAPOSLENE

Glavni namen posredovanja dela pristojnih ustanov bo odprava nezaposlenosti, vendar je treba tudi računati s podpiranjem nezaposlenih delavcev. Ta služba je bila v

stari Jugoslaviji prepuščena tako imenovanim borzam dela. Z uspehi teh ustanov ne moremo biti zadovoljni. Zlasti se ni posrečilo organizacija posredovanja dela, ki ni bila obvezna, ampak prostovoljna. Eno glavnih načel socialne politike nove Jugoslavije je, da dobi zaposlitev sluherni za delo s poseben državljan, in sicer stalno zaposlitev, zato ne gre toliko za vprašanje, kako visoka naj bo podpora za podpiranje nezaposlenecv. Gre za preprečevanje nezaposlenosti. Posredovanje dela bo postavljeno na nove temelje. Glavna sprememba bo, da bo posredovanje obvezno enako za delavca kakor za delodajalca. To bistveno spremembo narekuje potreba načrtnega vodstva gospodarstva: naše gospodarstvo se ne bo razvijalo samovoljno, ampak bo njegovo vodstvo načrtno ter v rokah države. Takšno gospodarstvo pa terjaja porazdelitev delovnih sil. Zato je bila znova vzpostavljena Osrednja uprava za posredovanje dela.

INSPEKCIJA DELA

Za zaščito zdravja delavcev in za varnost pri delu so bili v stari Jugoslaviji uzakonjeni samo osnovni zakoni in uvedeno je bilo državno nadzorstvo. Zakoni so bili prilagojeni modernim načelom osemurnika v industriji, prepovedi zaposlitve otrok, zaščiti žene, ureditvi nadurnega dela, odmora, svobodnega združevanja delavstva. Uspešno nadzorstvo nad temi predpisi pa je bilo nemogoče že zaradi tega, ker so bile delav-

Tovariš generalmajor Dušan Kveder med tržaškimi delavci

V Trstu je ena izmed največjih tovarn ladijskih strojev na svetu. To je tovarna Sv. Andreja, kjer so bili izdelani stroji za prekmorske velikane »Vulcanio«, »Saturnio«, »Oceanio« in druge. Komandant mesta Trsta tov. generalmajor Dušan Kveder si je pred kratkim ogledal notranjost ogromnih prostorov teh tovarn in se osebno prepričal o vseh potrebah in težavah številnega delavstva, ki je tukaj uslužbeno.

Delavci so takoj zvedeli za komandantovo pozornost in so se zbrali okrog njega. Spremljali so ga skozi tovarniške prostore in tovariš komandant se je z vsakim tovariško pogovoril. S posebnim ponosom so preden stopili člani komiteta, ki je že celih 25 let organiziral odpor proti fašizmu in ki je sedaj slednjič dosegel svojo zmago. Z veselimi, jasnimi obrazmi so pripovedovali, kako so v tovarni organizirali Osvobodilno fronto in s kakšnimi težavami so se morali boriti. Tudi delavci te tovarne so pokazali mnogo iniciativnosti in marljivosti. Med drugim so tovarišu komandantu tudi pripovedovali, kako so bili bombardirani. »Februarja meseca je v enem samem dnevu padlo na tovarno 80 bomb. Nekateri stavbe so bile čisto porušene, toda stroji so večji del ostali nepoškodovani...« Stroj, ki so bili pod ruševinami, so hitro odkopali in jih sedaj namestili pod zaslitimi strehami tako, da se delo v tovarni kljub temu lahko nadaljuje. Na vprašanje tov. komandanta, kakšna je zmogljivost tovarne, so z navdušenjem povedali: »Na leto lahko izdelamo potrebne stroje za 20 ladij. Sedaj, ko vemo, da bomo dobili svoje pravice, sedaj, ko vemo, da se bo naša nova jugoslovanska oblast zanimala in skrbela za nas, bomo pa našo delovno moč še povečali.«

Tovarna Sv. Andreja ima tudi poseben

oddelek, kjer popravljajo lokomotive. Delavci so se z največjo vnemo vrgli na delo. Povsod je bilo videti same vesele obraze, nikjer več tistega značilnega molčanja in potrtosti. Za naše delavstvo se je začela nova doba. Doba pravice in življenja. Tega se tudi tržaški delavci v polni meri zavedajo. Med tem, ko si je tov. generalmajor Dušan Kveder ogledoval velike delavnice, so se delavci zbrali v montažni dvorani in ga prosili, naj spregovori nekaj besed vsem skupaj. Radi bi sicer vsak posebej govorili z njim, toda dobro se zavedajo, da to ni mogoče.

Tovariš komandant je stopil na ladijski stroj in zbranemu delavstvu spregovoril nekaj kratkih, jadrnatih besed. Jasno je povedal, kakšno zanimanje posveča naša oblast njim, stremč za tem, da jim bo dana sleherni možnost za delo, da bodo njihove družine preskrbljene s hrano in vsem potrebnim ter jim bo omogočeno življenje, ki ga s svojim delom zaslužijo. Delavstvo je govornika prekinjalo s klici navdušenja, ki so se po zaključenem govoru spremenili v pravi vihar. Zlasti z navdušenjem so sprejeli zadržilo o skrbi, ki jim posvečajo naše oblasti, saj so v konkretnih primerih lahko videli, da ni več ne duha ne sluha o starem lepem govoricenju, ki mu je vselej drugoval zatiranje delavcev, da se namreč pričena doba novega življenja in novega dela, ki pa bo temeljno nasprotno od prejšnjega.

Po natančnem ogledu vseh tovarniških prostorov se je tovariš generalmajor Dušan Kveder, komandant mesta Trsta, poslovil, nakar je v veliki tovarni Sv. Andreja spet oživel delo. Nikdar še se niso naši delavci s takšno vnemo posvetili svojemu poklicu. Zavedajo se, da je prišel čas nove domovine, in nji hočejo prispevati v najvišji meri.

Najprej človek, potem tehnika

Postavljeno mi je bilo vprašanje, govoriti o »tehniku v gozdovih«, o pogojih, ki so nastali v teku partizanskega narodno osvobodilnega boja za razvoj naše tehnike.

Vprašanje tehnike je osnovno vprašanje vse rekonstrukcije. Toda ne bi zdeli bistva vprašanja, če bi ob tem ne govorili v prvi vrsti o novem človeku kot odločujočem faktorju za razvoj naše tehnike in uspeh tehnične rekonstrukcije.

Priznati je treba, da je bil procent udeležbe tehnične inteligence v partizanskem narodno osvobodilnem boju naproti udeležbi ostale inteligence razmeroma majhen. Priznati je treba, da je nekad prav nemška tehnika očarala mnogo naših inženirjev in tehnikov. Spomnili se bomo ob tej priliki onih časov, ko so nekateri naši inženirji potovali v Nemčijo kot v Indijo Koročandijo, časov obdobjanja vsemogočnih nemških cest, časov dolgih članok o veličastni Hitlerjevi arhitekturi. V resnici sta nudili ameriška in ruska tehnika prav toliko ali še več prilike za obdobjanje.

Slep obdobjanje nemške tehnike je nekateri tehnični strokovnjaki neogibno vodilo v oportunitizem, ko so ločevali tehnična vprašanja od vprašanja komu tehnika služi, kje je njen izvor in njen namen. Tako se je zgodilo, da so nekateri obdobjevali nemško tehniko, pa pri tem pozabljali, da ta tehnika služi fašizmu, nemškemu vojnemu stroju, ki je povzročil prelivanje potokov najboljših krvi in grozotno opustošenje najlepših evropskih dežela. Tako so oni, ki so gledali tehniko ločeno od socialnega in političnega dogajanja s svojo nevednostjo in strokovnjaškim obdobjanjem dajali moralno podporo fašizmu. Nekateri so se tega zavedali in to odkrito povedali, drugi so pred politiko učenjaško zapirali oči in si domišljali, da je prav v tem modrost strokovnjaka.

Danes je zabloda vseh slepih obdobjalcev nemške tehnike in razpivte »organizacijev« vsakomur jasna, predvsem pa onim, ki so celo med vojno dajali na razpolago svoje tehnično znanje nemški »tehniku«.

Čas je, da se za vselej izklopjemo iz takih zablod in krenemo na pod perspektive, ki jo je odprla zmaga nad domačimi in tujimi sovražniki svobodoljubnega ljudstva. Čas je, da

vložimo vse svoje tehnično znanje za rekonstrukcijo izčrpane domovine in da velja naše obdobjanje predvsem žrtvam in naporom za srečo in boljše bodočnost širokih ljudskih množic.

Domovina potrebuje danes cele brigade strokovnega, še posebno tehničnega kadra. Predvsem potrebuje domovina strokovnjakov, ki bodo poleg svojih dragocenih strokovnih sposobnosti znali in hoteli razumeti in si osvoboditi politiko širokih ljudskih množic, in ki bodo pripravljani z najbolj požrtvovalnim prizadevanjem to politiko uresničevati.

Domovina že ima vrsto takih ljudi, čeprav se njihove strokovne sposobnosti še niso utegnile razviti do kraja. To so oni partizani in aktivisti, ki so pod najtežjimi pogoji vodili partizanske delavnice, gradili podzemna skladišča, partizanske bolnice in tiskarne globoko v gozdovih. To so partizani, ki so največjem žrtvovanju svojih ročnih in največjem naprežanju svojih umskih sil reševali tehnične naloge tedaj, ko ni bilo niti šol niti tehnične literature niti običajnih materialnih sredstev niti orodja niti delovne sile, in tedaj, ko so bili vrh tega nenehno izpostavljeni sovražnemu ognju. Le z največjo požrtvovalnostjo, vztrajnostjo, iznajdljivostjo in predanostjo veliki osvobodilni stvari, so mogoče biti tedaj rešene težke tehnične naloge.

V takih okoliščinah so si pridobili tovariši visoko stopnjo osebne odgovornosti. Vse te našte lastnosti bodo tudi v dobi rekonstrukcije odločilnega pomena. Navzeta se jih morajo tudi oni, ki partizanske preizkušnje niso prestali, strokovnjaki vseh vrst, ki bodo po tem za domovino dvakrat dragoceni.

Zgodilo pa se bo sm in tja, da bodo partizani podcenjevali vlogo strokovnjakov specialistov, strokovnjaki pa odrekali važnost v narodno osvobodilnem boju preizkušenim organizatorjem in iznajditeljem.

V tem primeru bodo v zmoči eni in drugi. Samo v vzajemnem delu političnih organizatorjev in strokovnjakov bo zmagovala domovina težave in napore na poti rekonstrukcije. Boreci in aktivisti iz narodno osvobodilnega boja se bodo učili od tovarišev strokovnjakov tehnike dela, boreci in politični aktivisti

Naši vojaki

Tržaški dnevnik »Il nostro Avvenire« je v eni izmed svojih poslednjih števil pod gornjim naslovom napisal nekaj toplih besed o jugoslovanski armadi, ki jih v skrajšani obliki prinašamo.

Ali ste opazili, kako se po cestah in lokalih obnašajo naši vojaki, vojaki maršala Tita? Kako se obnašajo tisti vojaki, o katerih je fašističen tisk vedel toliko slabega napisati? Tisti vojaki, ki jih je fašistični tisk predstavljaval v obliki krvavih pošast, kot kreature, ki so zmoglice najhujših zločinov nad nemocnimi ženami in nad nedolžnimi otroci? Bodisi tisk, bodisi radio so jih zmeraj opisovali kot bradata, surove ljudi, zločinskega pogleda, s krvavimi rokami, z noži med zobmi itd., pač po domišljiji ljubkih iznajdb fašistične propagande. Tito je bil robijaš, partizani so bili vsi banditi, partizanke pa ljubice tolvajskih poveljnikov... In kdor bi hotel vedeti še kaj, naj kar prečita nekaj poslednjih števil ranjkega »Piccola«...

In kakšna je resnica? Resnica je nasprotna. Kljub temu, da so štiri leta toliko trpeli po gozdovih in hribih v najhujših prilikah, niso niti z najmanjšim dejanjem pokazali kakega sovraštva proti tistim, zaradi katerih so morali v največji meri trpeti. Ali ste v teh dneh po osvoboditvi videli koga izmed njih, ki bi bil pijan? Ali pa v družbi z eno izmed tistih naših mladih meščank, ki so na slabem glasu?

Ali se je sploh kdo nedostojno in nadržito obnašal? Povejte, ali ste videli? Morda niso podobni navadnim ljudem? Da, so. Toda čuti jo še nekaj, namreč dolžnost človeka in vojaka. Imajo čut, da so med mnogimi izbrani, da spremene način življenja na tej naši zemlji. Sami sebi so prisegli, da se bodo borili proti vsem, kar je preteklo, proti ljudski bedi, proti tistim, ki so si s fašizmom ustvarili srečo ali položaj, proti vsem tistim torej, ki so zastupili naše življenje za dobrih 20 let in ki so povzročili, da smo se morali sramovati pred vsem svetom.

Oni so najboljši predstavniki množice naših dveh narodov. So najboljši otroci naše zemlje.

Naj le vihajo nos tisti, ki najdejo ali hočejo najti dlako v jajcu, naj le godrnjajo v svojih ozkih krožkih, naj le s slabo prikritim zaničevanjem pogledujejo na »svojem« korzu (ex korzo Muti) po našem partizanu, ki še nima enotne uniforme, toda naj si zapomnijo, da so tudi »raztrganci« iz francoske revolucije začeli prvo periodo nove zgodovine.

Obvestila:

Ministrstvo za narodno zdravje poziva vse zdravstvene zavode v Sloveniji, da mu dostavijo sledeče podatke:

1. seznam vsega osebja s sledečimi podatki: priimek in ime, starost, stan, sedanje bivališče, strokovna usposobljenost in kraj zaposlitve pred vojno;
2. kapaciteta zdravstvene ustanove z navedbo trenutne zasedbe osebja; osebja;
3. povprečno število bolnikov;
4. koliko so trpeli zdravstveni zavodi zaradi morebitnih bombnih napadov;
5. predloge za najnujnejša popravila;
6. poročati o nedostatkih;
7. predloge za odpravo teh nedostatkov in za izboljšanje.

Vsi zdravstveni zavodi naj pošljejo poročila ločeno glede osebja in ločeno glede zdravstvene ustanove same.

Smrt fašizmu — Svobodo narodu!

Minister: dr. Ahčin Marjan, l. z.

Pozivamo vse zaščitne sestre in zdravnike, da pošljejo takoj naslednje podatke ministrstvu za narodno zdravje: priimek in ime, starost, stan, sedanje bivališče, strokovna usposobljenost ter kraj zaposlitve pred vojno.

Ta poziv velja za privatne zdravnike in one, ki so v državni službi.

Minister: dr. Ahčin Marjan, l. z.

Narodna vlada Slovenije — Ministrstvo za narodno zdravje. — Ministrstvo za narodno zdravje posluje v začasnih prostorih v Cigaletovi ulici 3, I. Sprejemanje strank je določeno do nadaljnjega vsak dan razen ob nedeljah in praznikih od pol 11. do 12.

Smrt fašizmu — Svobodo narodu!

Minister: dr. Ahčin Marjan, l. z.

Za ranjene partizane in za partizanske sestre so darovali: brivski pomočniki in pomočnice 2255 lir; delavci »Avtomontaze« 3152 lir; delavci tovarne Lajovic 960 lir; delavci Kemične tovarne, Moste, 6382 lir; ga. Baus Amalija 1000 lir; ga. Humo Bogica 500 lir; g.čna Pitamic Duška 100 lir.

Celje. Odbor Enotne strokovne zveze Cinkarne in metalne d. d. v Celju bo izplačeval mesečne podpore svojim umornim tovarišem v ponedeljek, dne 4. junija t. l. Zglasiti se je pri tov. Korošec Franciški v tovarni.

Upokojencem in vdovam iz cinkarne so bodo izplačevala pokojnine v ponedeljek, dne 4. junija, v obratni pisarni!

sti pa bodo pomagali strokovnjakom, da si bodo pridobili politično orientacijo, spoznali ljudske interese, ki jih izražajo pridobitve narodno osvobodilnega boja, da si bodo svojih pripraviljenost braniti jih vztrajno, požrtvovalno in iniciativno. Samo v takem vzajemnem delu in medsebojnem izpopolnjevanju, z dnevnimi posvetovanji o strokovnih in organizacijskih vprašanjih in z neprestanim političnim izobraževanjem bodo eni in drugi izpolnili ono, kar od njih teko prizadeta domovina pričakuje. Inž. Marjan Tepina.

Ura strokovnih organizacij v radiu »Svobodna Ljubljana«. V ljubljanskem radiu bo vsako nedeljo ob 9. uri predavanje o strokovnih organizacijah.

Postanimo udarniki!

Ali si tudi ti udarnik? Če si zaveden delavec, ti beseda udarniki ni tuja; zavedaš se, da sedanji čas terja v novi Jugoslaviji od vseh nas, ki ustvarjamo gmojne ali duhovne dobrine, da postanemo udarniki. Ne bomo se mnogo vpraševali, zakaj je potrebno udarništvo, saj vendar ni treba več dokazovati, kaj smo dolžni svoji domovini, novi svobodni Jugoslaviji; prav tako ni treba dokazovati, kako je potrebna obnova naše domovine, kako nujno je, da ustvarjamo, izdelujemo čim več, čim hitreje, čim bolje, čim bolj smotrno. Dobro vemo, da se bodo splošne življenjske razmere vsega naroda tem hitreje izboljševale, čim bolj se bo večala produkcija na vseh področjih dela; življenjski standard delavca bo tem višji, čim večja bo zmogljivost naših tovarn in delavnic, čim bolj bodo rodila naša polja, čim bolj urejeni bo naš promet, čim boljša bo naša uprava z dobrim kadrom uradništva. Življenjske potrebe bodo tem cenejše, čim nižji bodo izdelovalni stroški, čim več bo blaga, čim več bo surovin, čim popolnejši bodo načini dela.

Kako postanem udarnik? Tudi jaz bi hotel sodelovati pri tem velikem delu, pri obnovi naše domovine, pri izboljševanju splošnih socialnih razmer — kot udarnik, to se pravi kot tekmovalce; hotel bi tekmoovati s tovariši ter uveljaviti vse svoje sposobnosti; hotel bi tekmovali tudi zato, da bi s svojim delom izpodbudil tovariše k tekmovanju in da bi tako izpodbujali drug drugega k napredku v delovnih načinih, v iznajdljivosti, v požrtvovalnosti in v uvajanju boljših delovnih pripomočkov, strojev, orodja itd. Hotel bi postati udarnik, ker se zavedam, da je slehernik, ki dela in ki tudi pričakuje, naj mu družba daje kruh, dolžen storiti vse, kar lahko stori in ne le toliko, kolikor zna zdaj, temveč toliko, kolikor se še lahko nauči. Nič ne popoln, nič ne tako dober delavec, da bi ne mogel postati še boljši, da bi ne mogel narediti še več; naše sposobnosti se razvijajo lahko samo, če si resnično prizadevamo, da bi napredovali, če nismo s svojim delom nikdar povsem zadovoljni. Udarnik bom torej postal, če bom skušal narediti vselej več in bolje kakor bodo od mene pričakovali in zahtevali; če ne bom čakal na pobude drugih, a bom upošteval vse navete in bom skušal vselej čim bolj spozornost, tovariš, sodelovati s svojimi delovnimi tovariši. Učiti se moram na njihovih napakah in vrlinah. Moram jih posnemati v vsem, kar je vredno posnemanja, a ne slepo. Moram biti dovolj kritičen do sebe in tovarišev.

Ali udarništvo pomeni podaljšanje delovnega časa? Ali je tekmovanje delo v akordu? Kdor razume udarništvo tako, ga sploh ne razume ali ga pa noče razumeti. Udarništvo se ni razvilo v kapitalističnem izkoriščevalskem sistemu, temveč v Sovjetski zvezi, v domovini socializma, v domovini svobodnih delavcev, kjer slehernik ustvarja zase in s tem ustvarja za vse, kakor vsi delajo zanj. Čim več ustvarijo, tem več imajo. Delajo za splošno blagostanje. Bistvo udarništva pa nikakor ni podaljšanje delovnega časa. Samo podaljšanje delovnega časa pač ne pomeni nujno tudi povečanje produkcije. Včasih bi lahko bilo celo škodljivo, vsekakor pa bi škodovalo udarništvu, če bi samo v tem videli rešitev naloge, kako povečati in izboljšati storitev. Prvi udarniki na fronti dela v Sovjetski zvezi, n. pr. Stahanov, ki je izboljšal delovne metode za večjo storitev v rudnikih, so razumeli udarništvo povsem pravilno: v istem delovnem času je treba narediti več kakor dotlej! To pa pomeni v resnici skrajšanje delovnega časa, kajti posledje je delo opravljeno v krajšem času kakor prej. Namen je seveda čim večja storitev, zato vzporedno s povečano storitvijo udarnik ne krajša delovnega časa, vsaj ne, dokler se novi, izboljšani delovni načini v splošnem ne uveljavijo, odnosno dokler se, vsaj kolikor mogoče, ne uvedejo v čim več obratov in se v njih doseže višek, je mogoče tudi primerne krajšati delovni čas, kar je seveda zopet v korist delavstvu.

Kaj je torej udarništvo? Izboljšanje delovnih načinov? Da, to je pravo bistvo udarništva! Temu namenu služi izpolnilni strojevi, orodja, varčno uporabljanje delovne sile (da pri čim manjši porabi energije narediš čim več), pobude vseh delavcev, kako bi bilo treba izboljšati delo, iznajdljivost, razni manjši pa tudi pomembnejši izumi itd. Udarnik je bolj izurjen kakor drug delavec, ki še ni doumel udarništva, si neprestano prizadeva, da bi napredoval, se neprestano uči ter izpopolnjuje v svojem delu, razmišlja sam o izboljšanju delovnih načinov, se posvetuje s tovariši, dela organizirano v čim tesnejšem tovarištvu sodelavcev. Udarništvo delo je mogoče ter v resnici uspešno le v kolektivu udarnikov — v tovariškem sodelovanju delavcev. Značaj dela v posameznih obratih ali strokah sicer pripušta tekmovanje posameznikov, da dela sleherni delavec sam zase, brez pomoči tovarišev, v večini primerov pa je pogoj uspešnega tekmovanja samo v združitvi vseh sil in naporov delovne skupine; prav zanj smo sodelovanje, brez vsakih ovir med delavci, je osnova udarništva. Ne le, da se delavci učijo drug od drugega, temveč da tudi drug drugemu pomagajo v vseh primerih, da ne skrivajo ljubosumno svoje iznajdljivosti in izurjenosti — to terja pravo udarništvo. Dokler nisi pravi tovariš svojih sodelavcev, nisi pravi udarnik! Dokler ne pomagaš z vsemi svojimi sposobnostmi tovarišem, da bi lahko uspešno tekmovali s teboj, nisi udarnik, ampak si le samoljubljen hlastač, ki ti je več za lastno osebo kakor za stvar!

Udarnik pravega kova se zaveda, da je v službi skupnosti. Hoče biti čim bolj tvoren, ne da bi se lahko bahal s svojimi uspehi, temveč da bi koristil skupnosti in da bi bil zgled drugim, ki bi mu naj sle-

dili. Ne boji se nobenih ovir, ker zaupa vase, ker ve, da težave, premagovanje naporov, krepljivost človeka; čim več težav premagas, tem pogumnejši postaneš in tvoje delovne in umske sposobnosti se tem bolj razvijejo. Pri tekmovanju se ne izboljšuje in povečuje le produkcija, temveč se tudi izpopolnjujejo tekmovalci: kot delavci in tovariši, kot značajni ljudje in kot zavedni delavci. Udarništvo krepi delavce, kakor krepi plemeniti boj bojevnike. Udarništvo je v resnici boj — na fronti dela. Udarnik je bojevnik in vsak njegov uspeh je prava zmaga. Pravi udarnik je zmagovalce. Udarnik vedno ve, kaj hoče, vedno je v tvornem odnosu do dela, zato si prizadeva zavestno ob vsaki priliki, da bi prišlo do izboljšanja dela; daje pobude, ki so posebno dragocene, kajti delavce najbolj pozna obrat. Velika večina izboljšanj delovnih metod izvira iz pobud delavcev. Zametki nešteti izumov so se rodili v delavnicah in tovarnah med samimi delavci, a so jih pozneje prevzeli inženjerji.

Da je udarništvo res takšno, dokazujejo najboljše izredni uspehi stahanovcev v Sovjetski zvezi, ki je domovina junakov dela. Ti junaki dela so v največji meri pripomogli, da je Sovjetska zveza izšla iz silnega usodnega boja doseganje vojne kot zmogavalka in da napreduje obnova upoštevanih ozemelj z izredno hitrostjo. Udarništvo je in more še bolj postati vse-ljudsko gibanje, brez katerega si sploh ne moremo zamisliti obnove našega gospodarstva. Udarništvo pomeni zmago novih ljudi, junakov dela na vsej črti. Ponosni smo, da je v novi Jugoslaviji naš delavec takoj pravilno razumel, kaj je udarništvo ter da si skuša pridobiti pomolni naslov: udarnik. Ta zavest našega delavstva je jamstvo naše zmage na fronti dela!

Proslava rojstnega dne maršala Tita

Delavci kemične tovarne, Moste, smo dostojno proslavili rojstni dan maršala Tita. 25. maja smo se zbrali v polnem številu v naši jedilnici vsi delavci, zaposleni v našem obratu. Ob 9. uri je komisar tov. Anton Sešek otvoril zborovanje in nas pozval, da zapojemo himno »Naprej zastava slave«. Potem je opisoval življenje našega slavljence vse od početka osvobodilnega boja pa do današnje veličastne zmage. Po njegovem govoru se je priključil k besedi tov. Miha Mehle. Obširno je opisal veliko delo, ki ga je izvršil naš veliki genialni maršal Tito. Rekel je, da smo mi delavci najbolj srečni in ponosni, da moremo praznovati rojstni dan moža, ki je izšel iz vrst delavstva in dosegel čin velikega vojskovođe jugoslo-

vanskih narodov. — Potem je še govoril tehnični vodja tov. ing. Poženel, ki je dopolnil oris našega voditelja in preporočil, da se naglasimo, da mu moramo mi slovenski delavci, ki smo toliko pretrpeli pod okupatorjem obeh fašizmov in domačih tiranov, biti še posebno hvaležni. Končno je recitiral tov. Mehle Prešernovo pesem, ki pravi: »Žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat dan, da koder sonce hodi, prepri iz sveta bo izgnan, da rojak prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo mejak.« Zborovalci so živahno pritrjevali govornikom in viharno pozdravljali maršala Tita in maršala Stalina. Proslavi je sledila razprava o ustanovitvi strokovne organizacije. M. M., delavec.

France Mihelčič: Most

Miško Kranjčec

Igra

(»Tihozitja in pejsaž«)

Ustavili smo se pri neki hiši visoko v gorah. Kurirja sta odšla v hišo proizvedovat po švabih in sploh za novicami, jaz pa sem ju čakal zunaj. Ker sta se dokaj zamudila, sem kadil in se razgledoval po dolini, ki je ležala pod menoj med gorami. Popoldan se je zelo globoko nagnil in v dolini se je zamagljilo. Dvigala se je tista megla, ki spremeni doline v pravcato morje in gore okrog teh dolin so kakor obrežje morja. Vendar so se iz rahle megle poznojesenskih dni videli vasi, med njimi večji kraj s cerkvo in velikimi hišami, in videla se je bela cesta, kako je tekla po vsej dolini, in od katere so se ločile ozje in ne tako bele ceste na obe strani proti goram, kjer so se razgubile.

Tam je bil tisti svet, iz katerega smo bili pregnani, kamor so posamezniki odhajali le ponoči po najbolj skrivnih poteh. Tu zgoraj so bili gozdovi, bili so tu travniki in tudi njive so bile. Vrtovi so bili prostrani in zagrajeni z drogovji ter deskami, kar vse je že trohnelo in bilo prerasto s trnjem, kopinjem in koprivami. Vse je bilo orumeno, vse nekako trdno, jensensko in žalostno, čeprav je še sijalo sonce.

Štiri hiše so stale skoraj na kupu, tembolj ker je v vsaki spadal še velik hlev kot posebno poslopje in še druge pritlikline, o katerih sem jaz komaj dognal, čemu so tam. Pa je vse bilo podobno vasi. Okrog

hiš so stale stare jable in stare hruške, in še drugo drevje.

Pri teh hišah so ljudje potnikom, kakršni smo bili mi; postregli z jabolčnico ali s hruškovnico, s kosom kruha, z lepimi štajerskimi jabolkami; s tem pač, kar so imeli. Mnogo niso imeli, dali pa so iz srca. Dali so človeku tudi lepo in prijazno besedo, čeprav ga niso nikdar videli in ga nikdar več ne bodo. V teh hišah si se tudi lahko ogrel, v tisti veliki zeleni ali rjavi glinasti peči je skoraj vedno gorelo. In ob tej peči je skoraj vedno kdo sedel, stiskal svoj hrbet k ploščam. Moški so kadili, ako so kaj imeli, ženske in dekleta so krpale, šivale, vezle. Otroci pa so se igrali na peči, če je bilo zunaj slabo vreme.

Kurirja sta se zamudila. Mudilo se jima ni, ker smo šli prezgodaj na pot. V hiši pa so povsod dekleta in kurirji so kaj radi poklepetali z njimi, pokramljali z gospodinjami, politizirali z možmi in nabirali novice.

Jaz zase sem pa tistikrat rajši ostal zunaj, ker je bil dan prijeten, da celo nekam topel in razgled ob zahajajočem soncu tako lep. Tam spodaj tista dolina, okrog nje visoke gore, porasle z gozdovi, zadaj za temi gorami še višje, še lepše, tu te hiše, vrtovi, kjer so se še vedno pasle ovce, orumeneli travniki, lehe, vse to je privabljal moje oči, ki niso bile vajene takih krajev.

Pa sem poleg vsega tega za hišo zagledal tudi gručo otrok, ki so se očividno igrali. Dekletca in fantje, slabo oblečeni, po otroško skušntrani, nekam resnih obrazov, skoraj že nekako starčevskih, so bili globoko zaverovani v igro. Igra sama pa mi je bila docela tuja in sem jo s tem večjo radovednostjo gledal.

Postavili so enega fanta k steni in so mu zavezali oči. Trije so se postavili nekaj metrov od njega in so držali v rokah palice. Eden pa je vsekakor vodil vse to, zakaj stal je zase. Posebej so stala dekleta, z rokami na hrbtu, ena si je vrtala s prstkom po nosu. Vsi so bili napeti, dokler ni triletno dekletce zajakalo, se odtrgalo od njih, steklo in govorilo:

»Jaz že ne bom gledala te igre, pa ne bom!« In zakrila si je oči z roko. Lahno, umazano krilce je frfotalo za njo, ko je tekla nekam proti drugim hišam.

»Anica, počakaj,« je rekla druga, »saj je samo igra.«

»Pa naj gre,« je rekla tretja, »kaj se pa slini povsod zraven.«

Fant, ki je stal zase, in ki je vodil vso igro — bilo mu je kakih devet let — se za dekletce ni zmenil, pač za rekel onemu pri steni, ki je imel zavezane oči:

»Strgati si moraš ruto z oči, jo vreči stran in zakričati: 'Tako bom umrl! Polednjič hočem videti svoj dom, svoje polje in gozdove, videti hočem svoje ljudi!' Pri tem se moraš prijeti za prsi z obema rokama, se ozreš okrog, pomahati ljudem in zakričati: 'Zbogom, pa ne pozabite name! In pošteti ostanite!'« Potem se je ta, ki je vse vodil, obrnil k onim trem, ki so s palicami v rokah stali nekaj metrov stran, in jim naročil: »Vi na povelje dvignete puške in streljate, ko jaz zamahnem z roko. Ti, Franci, padeš, pa nisi tak mrtev. Moraš se zvijati, iztegovati roke in grgati, naposled pa zakličesh: 'Ublj me, svinja, do kraja me ubij!'« Potem pristopim jaz in te še obrcam, nato pa ustrelim. Ve, dekletca, pa morate zajokati glasno, in ti, Tona, ki si njegova žena, moraš zavpiti, nato pa

Partizanstvo in kultura

Medtem ko je Osvobodilna fronta proglašala kulturni volk in je pod okupacijo zamrla v Ljubljani vsa iskrena in poštna beseda svobodoljubnih umetnikov, da tako tudi s kulturnim molkom dokazuje, kako nepošteno in izdajalsko je vsakršno sodelovanje z okupatorjem, se je v naših svobodnih gozdovih smelo oglašati pesnik-partizan in za položaji, s katerih so naši borci sejali smrt v okupatorja, je risala roka slikarja-partizana na papir zanosite poteze našega upornika, tamkaj je pisal note novih svobodnih melodij skladatelj-partizana, je razlagal novo besedo vernim poslušalcem in gledalcem-partizanom igralec-partizan in je globoko zamišljen razmišljal učenjak-partizan. Ob tabornih ognjih se je razlagala junaška partizanska pesem pevcev-partizanov in ni je bilo partizanske ednice, ki bi ne imela svojega pevskega zbora, svoje igralske skupine in svojega kulturo-propagandnega štaba.

Že v prvi številki Enotnosti sem omenil, kako na široko se je razmahnila sproščena slovenska beseda v pesmi in prozi in kako bogata je bila pesniška žetev, saj so izšlo samostojne pesniške zbirke pesnikov Bora, Kosmáča, Vide Brestove, Kajuha, Seliskarja, pesmi partizanskih pesnikov iz mladega rodu — Levca, Zorina, Korošca, Pelka, Klusovega Jože in še mnogo drugih pa so pričeli pesniško delo v pesmi in prozi se je zlasti uveljavil Klusov Joža, toda proza se je omejevala na reportažno umetnost, kajti opisi borb in junaških dejanj posameznikov in edinic je naš preprost partizan najrajši čital, ker je iskal v pisani besedi sledove lastnega trpljenja in veselja.

Mnogo se je tudi pisalo kratkih stvari za oder. Kulturni mitingi so bili osrednja točka kulturnega življenja partizanskih edinic. Kratki, udarni skeči so bili najbolj uporabni in tudi najbolj priljubljeni. Sele po ustanovitvi Slovenskega narodnega gledališča na osvobojenem ozemlju in ko se je igralska skupina, ki se je odločila deliti usodo partizanske vojske, oprijela študija odrskih del na stalnem odru v Črnomlju, so pričeli pisati naši književniki daljša odrska dela, med katerimi sta Borovi »Težka ura« in »Raztrganci« dosegli pomembne uspehe. S stalnimi pedagoško-vzgojnimi tečajji pa je ob preizkušeni odrski umetnikov že rasel mladi rod igralcev in pevcev, saj se je vzporedno z gledališčem tudi ustanovila glasbena šola in številni glasbeni tečajji so vzgojili mnogo pevcev in pevovodij. Zelo bogata je bila vsekakor glasbena stran kulturnega udejstvovanja med partizani na osvobojenem ozemlju. Še nikdar ni v zgodovini slovenskega naroda šla početa pesem tako na široko in globoko med najširše plasti ljudstva kakor v časih narodno osvobodilne borbe. Pesem je dvigala duha in spremljala našega borca skoraj najtežje in tudi najlepše čase te nadčloveške borbe. Nastale so nove ljudske melodije in novi napevi neznanih partizanskih glasbenikov-samoukov. Kasneje so dali novi pesmi poudarek nove glasbene oblike zlasti komponisti Franci štrum, Karel Pahor, Marjan Kozina, Pirmik in Drago Cvetko. Z ustanovitvijo Invalidskega pevskega zbora, ki mu je dal umetniško ogrodje njegov prvi dirigent in učitelj Karel Pahor in z ustanovitvijo mladinskih pevskih zborov, ki so pod Pirmikovo taktiko razplameli vso Belo Krajino ter z ustanovitvijo partizanskih vojskih godb pod dirigentu in komponistu Bojano Adamiču, se je koncertno življenje na osvobojenem ozemlju tako razmahnilo kakor nikjer drugod ne pod peto okupatorjevo. Umetniške razstave na osvobojenem ozemlju so pokazale nove smerice naši novi upodabljajoči umetnosti in bogato ilustrirane izdaje brošur in časopisov so pokazale, kako silno je umetniško prizadevanje naših umetnikov in kako globoko so zajeli čas narodno osvobodilne borbe. Slikarji Klemenčič-Maj, Jakac, Mihelič, Pimat, oba Vidmarja, Glo-

bočnik, Gerlovičeva, Ive in še drugi so ustvarili množico del, ki bodo najverjetneji spremljevalci in tolmači naše borbe skozi vse čase. Znanstveni inštitut pa je v samotni kočevski gozdov, pod vodstvom njegovega prvega direktorja prof. Zwitterja, zbral in sestavljal neprecenljive vrednosti in tako gradil temelje naših bodočih znanstvenih ustanov in knjižnic. Slovensko narodno gledališče, Klub slovenskih umetnikov, Slovensko časnikarstvo društvo in Znanstveni inštitut so tako postali temeljni kamen naše nove kulture. Zdej, ko smo vse to prenesli v osvobodeno Ljubljano, v kulturno središče naše federalne države Slovenije in ko bomo lahko nemoteno ter v miru gradili, kar smo pod ognjem pušk in mitraljezov započeli, se bo šele pokazala obilna žetev vsega kulturnega ustvarjanja partizanstva.

Partizanski umetnik Klusov Joža

Klusov Joža:

Svojemu dekletu

Povej mi, kaj poje v tvojem srcu nocoj, ko zarje večerne krvavo gorijo in gozd v vetru poje divjo melodijo in morda ne veš, da sem jaz s teboj!

Nekoč, ko za vselej utihne mitraljezov pesem in bodo rože rdeče zadržele in sinjino tvojih oči vase vjele, te v deželo mojih sanj popeljem.

★

Prvi kulturni dan v Gorici

Druga brigada 13. udarne divizije je 17. maja otvorila v Gorici svoj kulturni dom. Slovensnost je poleg drugih prisotstvom predstavniki italijanskega protifašističnega pokreta. V imenu italijanske protifašistične organizacije v Gorici je govoril tov. Stelzhammere Ermano. Izrazil je svoje veliko zadovoljstvo, da lahko prisotstvuje tako prisrčni manifestaciji kulturnega sodelovanja med Italijani in Slovenci v Gorici, ter željo in prepričanje, da se bo to prijateljstvo v prihodnosti nadaljevalo. V imenu Garibaldivcev je govoril tov. Di Taranto Vittorio, ki je dejal, da so bile žrtve skupne borbe velike, da pa so dale skupno zmagavo. »Garibaldivci so bili zmeraj ponosni na delstvo, da so imeli čast, da so se lahko borili v sestavi IX. korpusa jugoslovanske armade.«

OBVESTILO

INICIATIVNI ODBOR ZA USTANOVITEV STROKOVNE ZVEZE PROSVETNIH DELAVCEV

poziva nameštence vseh prosvetnih ustanov na informativno zborovanje, ki bo v nedeljo 3. junija ob 9. uri dopoldne na Taboru.

- DNEVNI RED:
1. Uvodna beseda in pozdravi.
 2. Referat: Prosvetni delavci v bodočnosti (Jurancič Jože).

3. Referat: Pomen, struktura in naloge Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameštencev (Perko Vencelj).

Zborovanja naj se udeležijo vsi, ki so zaposleni v posameznih ustanovah, od pomožnih delavcev in strokovnega osebja do ravnateljev raznih zavodov, osnovnih, meščanskih, srednjih, strokovnih šol, prosvetnega ministrstva, univerze, akademije znanosti, znanstvenega inštituta, univerzitetne knjižnice, glasbene akademije in glasbenih šol, muzeja in drugih znanstvenih zavodov, gledališča, kina, radia, Zveze lutkarjev itd. Vabimo na zborovanje literate, likovne umetnike, arhitekta in novinarje.

padeš po tleh. Samo paziti morate! No, bom videl, kako pojde!»

Pristopil je k onim trem s palicami v rokah, in že se je začel dreti. Izpušchal je nerazumljive, sirove glasove iz grla, kar naj bi pomenilo tujo, zoperno govornico. Njegove kretnje so postale nenadoma ostre in ves se je vzvračal in izprsil.

Med tem je mala Anica še vedno nekje na ves glas jokala in klicala, proseč: »Ne te igre, ne te! Ta je tako strašna!«

Tedaj se je, bodisi na njeno klicanje, bodisi po naključju, odtrgal od nekod dvanaestleten slok, bled, a strašno resen fant. Za trenutek je gledal ves prizor, nato pa nenadoma pristopil k družbi in dejal:

»Tega pa ne boste, ne, tega ne pustim!« Njegov glas, ki je drhtel, je bil tako strašen, da je družbica nenadoma onemela, postala še za trenutek spogledujoč se, nato pa so se najprej pobrala dekleta, poparjena in osramočena, za njimi pa fantje, vsak na svojo stran. Samo ta dvanaestletni, slok fant je za trenutek še postal. Zdel se mi je ne samo resen, temveč tudi nekam čudno star. In če bi bil pri svojih mladih letih že vse siv, se mi tedaj ne bi zdelo nič čudnega. Po meni se je samo mimobežno ozrl, a se mi zdi, da me niti ni videl, kakor da sem zanj navaden, mrtev predmet.

Nato je šel počasi za hišo, s starim, utrujenim korakom. Dolge roke so mu visle ob telesu. Ni me več pogledal.

Takrat sta se vrnila iz hiše kurirja. »Gremo,« je rekel eden. »Nič novega.« Prizgal sem si novo cigareto in šel za njima.

»Ali so tu kdaj gozda ustrelili?« sem vprašal spotoma.

»Da,« je odvrnil starejši. »Pri tej hiši so ustrelili gospodarja, očeta štirih otrok, Tu

za hišo so ga,« je rekel, se obrnil in pokazal za hišo, kjer so se malo prej igrali otroci.

Zdej sem razumel, zdaj se mi je razodelo vse tisto, kar se je malo prej tam dogajalo. In zdelo se mi je tako strašno, tako mučno. In nisem vedel, kaj je strašnejše: tisto, kar se je nekoč v resnici tu odigralo, ali to, kar so zdaj poskušali obnoviti otroci, prav gotovo ne v svojo zabavo, temveč bog si ga vedi zakaj. Ono, resnično, je bilo strašno, prav gotovo je bilo; toda še strašnejše je bilo, kar sem videl; vsaj zdelo se mi je strašno: tisti mir, s katerim so skušali odigrati, potem tisti nenadni krik male Anice: »Ta igra je tako strašna...« In naposled se mi je zdel strašen tisti dvanaestletni mnogo prezgodaj ostareli gospodar tega doma v gorah s svojim: »Tega pa ne boste, tega ne pustim!«

Kako čudni so otroci danes, me je obšlo, kako vse drugačni, kot smo bili nekoč. Kakšni, le kakšni bodo, ko dorasejo? In ko smo šli dalje, se mi je spet vsilila predstava igre teh otrok, in videl sem onega, ki je vse vodil, kako je postavljenu pred zid naročal resno: Moraš se prijeti za prsi z obema rokama, nato se ozreš okrog, pomahaj ljudem in zakličesh:

— Ne pozabite name! Pa pošteti ostanite!

Ne, saj to ni bila več nikaka igra, pa naj so jo otroci imeli za igro. In četu... bila, ta kile, ki bi ga morali vsaki dan... navljati tisočem, ta kile po poštenosti... bila več igra, tu se je igra grešala z življenjem.

Kakor koli v vsem tem je bilo nekaj, kar je zagrabil človeka za srce. Moral se je zgrogati.

Trbovlje in Celje: Živela enotnost!

Delavske množice so na mogočnih zborovanjih pozdravile osvoboditev domovine in združitev delavcev in nameščencev v enotnih strokovnih organizacijah.

Delovne množice, ki se zadnje čase zgrinjajo po domovini na svojih mogočnih, prvih svobodnih zborovanjih, izražajo svojo voljo tako enodušno, živo ter odločno, da ne more več nihče dvomiti v njihovo jekleno enotnost — sad strašnih let osvobodilnega boja; tako živo se zavedajo, kaj jim pomeni svoboda ter da jo je treba varovati in utrjevati z največjo odločnostjo, napori in požrtvovalnostjo, da je že v tem najboljše jamstvo naše boljše prihodnosti. Sele zdaj se je dovolj prepričevalno izkazalo, kako zavedne, idejno zrele in strnjene so naše ljudske množice. Izkazalo se je pa tudi, da so izšle silne iz štiriletnega boja, tako vzajemne in odločne kakor še nikdar. Tudi zborovanja v Trbovljah in Celju sta to posebno živo izpričala.

MNOŽICE IZ ČRNIH REVIRJEV

so se zbrale v soboto popoldne v Trbovljah; niso se zbirale marčne kakor včasih, ko so jih preganjali žandarji. Najbrž nismo videli še nikdar toliko zastav v Trbovljah, toliko napisov, transparentov in cvetja. Množice so prihiteli ne le iz trboveljskih revirjev, temveč tudi iz Hrastnika, Zagorja in drugih krajev. Mnogi so prišli peš, številni so se pa tudi pripeljali na okrašenih vozovih. Reke ljudi so se zlele v mogočno množico na trgu pred občinsko hišo. Na tribuni so bili zbrani gosti z voditelji ter organizatorji delavstva. Pred začetkom zborovanja je rudarska godba zaigrala državno himno, ki je bila mogočen uvod svobodnega delavskega zborovanja.

TRBOVLJE SE NISO DOŽIVELE TASNEGA DNE

V Trbovljah vedno niso bile tako slovesnega dne, ko bi bile zbrane takšne množice v senči nešteti zastav, kar je naglasil tov. Jur. delavec, ki je vodil zborovanje in pozdravil goste, posebej tajnika okrožnega odbora OF iz Celja tov. M. Gašparšiča, predsednika Glavnega odbora Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščencev Slovenije tov. V. Perka, zastopnike vojske in druge. Na tribuni so bili zbrani tudi stari delavski borci, ki v dolgih letih svojih bojev pač tudi niso še imeli prilike prisostvovati takim mogočnim ljudskim manifestacijam. Tov. M. Gašparšič je očrtal politični položaj, označil boje in uspehe naroda, združevanja v OF, nakar je pozval množico, naj sodeluje tako strnjeno še naprej pri novih nalogah. Zborovalci so med govornim viharno pozdravljali in vzklikali maršalu Titu, naš i vojski, Rdeči armadi, novi Titovi Jugosaviji in narodni vladi Slovenije.

ENOTNOST VSEGA NAŠEGA DELAVSTVA

Zborovalcem je sporočil pozdrave ljubljanskega in gorenjskega delavstva in dalje pozdrave ministra za industrijo in rudarstvo tov. Fr. Leskoška, ki se ni mogel udeležiti zborovanja zaradi sprejema maršala Tita v Ljubljani predsednika GO Enotnih strokovnih zvez tov. V. Perko. Govornik je kratko opisal razmere v stari Jugoslaviji, ko ni bilo mogoče svobodno ter uspešno delovanje svobodnih strokovnih organizacij in ko so bili resnični delavski borci preganjani kakor hudodelci. Spominjal se je žrtve, ki so jih dale Trbovlje že pred vojno za delavstvo stvar. Omenil je umor Felkina, spominjal se je znanih delavskih borcev, ki so padli kot žrtve reakcije, kakor Lojzeta Hohkrajca in Ivana Kešeta. Zborovalci so počastili na govornikov predlog spomin mrtvih borcev z minutnim molkom in s Slaval-klici. Potem je govornik očrtal, kako je prišlo do ustvaritve enotnosti slovenskega naroda, do enotnosti, ki nas je vodila skozi najstrašnejše boje do zmage. Tako je lahko prišlo tudi do ustvaritve enotne strokovne organizacije, ki bo združevala delovno ljudstvo v trdni enotnosti pri novih velikih nalogah za obnovo domovine. Poslej je odnos delavstva do dela povsem drugačen kakor v starih časih: zdaj delavstvo ustvarja zase, zato se pa tudi zaveda, da je potrebno tekmovanje med obrati kakor tudi posameznimi delavci. Končno je govornik pozval zborovalce, naj se trdno odločijo svoje svobodne, enotne strokovne organizacije. Zborovalci so pozdravili govor z največjim pritrdjenjem, zlasti je izražala svojo voljo ter vnamo mladina, da bo storila kot prva svojo dolžnost. Govorniki sta še posebno ženo in mladino. Zborovalci so zlasti toplo pozdravili tudi besede tov. Perka, ko jim je sporočil zagotovilo ministra tov. Leskoška, da bo narodna vlada storila vse za preskrbo revirjev z živim in da bodo urejene meze. — Zaključek zborovanja je bil mogočna manifestacija za novo Titovo Jugoslavijo. Odpisane so bile pozdravne brzojavke maršalu Titu, narodni vladi Slovenije in primorskemu ljudstvu. — Trboveljčani so še pristočno počastili svoja delavska voditelja tov. ministra Leskoška in tov. predsednika Perka s spominjskim darilom.

VELIK PRAZNIK ZA CELJE

Celje je doživelo preteklo nedeljo svoj veliki praznik. Popoldne so se zgrinjale v mestu, na Dečkovem trgu takšne množice, da večjih v Celju še nismo videli. Na zborovanje so prihiteli tudi rudarji iz Hude jame. Trg je bil silno pisan zaradi celega gozda zastav, transparentov in napisov. Slovesnost zborovanja je še povzdignil pred začetkom defile vojske. Zborovanje je vodila organizacijska tajnica okrožnega odbora OF tov. Iva Rakarjeva, na tribuni pa so bili zbrani zastopniki štaba III. jugoslovanske armije, člani okrožnega odbora OF, duhovnik župnik Videčnik, tov. polkovnik Peter Stante, bivši ko-

mandant IV. operativne cone, zastopniki mladine in drugi.

NAŠE PRAVIČNE MEJE

Glavno poročilo je podal tov. M. Gašparšič. Dotaknil se je tudi vprašanja Trsta, Istre in Koroške; ob tej priliki so zborovalci posebno mogočno manifestirali za junaško primorsko in koroško ljudstvo in za naše pravične nacionalne meje. Govornik je očrtal zgodovino osvobodilnega boja, naglasil, koliko žrtve smo žrtvovali ter pripomogli k skupni zavezniški zmagi in obsodil je temne sile, ki spletkarijo proti našim življenjskim interesom. — Z izrednim navdušenjem so zborovalci sprejeli pozdravne besede tov. polkovnika P. Stante, ki je domačin iz Celja. Prav tako so živo pritrdjevali besedam zastopnika štaba III. armije; govornik je ognjevitno podčrtal bratstvo jugoslovanskih narodov, slovano v junaškem osvobodilnem boju, ter nam živo prikazal, kako smo dolžni, da ga varujemo ter poglobljamo.

DELAVSTVO SI JE IZVOJEVALO OSNOVNE PRAVICE

Tov. V. Perko je v svojem govoru predvsem izročil Celjanom pozdrav zadržanega ministra za industrijo in rudarstvo tov. Fr. Leskoška, celjskega rojaka. Zborovalci so viharno in pristočno nazdravljali ministru, dolgoletnemu delavskemu voditelju. Nadalje je govornik očrtal zgodovino osvobodilnega boja, pokazal na njegove glavne značilnosti, končno ugotovil, da je zdaj delavstvo doseglo vse tiste osnovne pravice, za katere se je dolga leta borilo: svobodo govora, tiska in združevanja organizacij itd., tako da so ustvarjeni pogoji za njegovo sodelovanje in doseglo vseh smotrov. Zborovalci so burno pritrdjevali govornikovim besedam. — Toplo so pozdravili župnika Videčnika, ki je dejal, da se je del duhovščine pridružil narodu

v njegovi borbi, in ostro obsodil tisto duhovščino na čelu s škofom Rožmanom, ki je izdajalsko priključal toliko gorja nad naše ljudstvo. — Ob zaključku zborovanja so bile med viharom pozdravljanjem sprejete pozdravne brzojavke, ki so jih naslovili na maršala Tita, narodno vlado Slovenije in Jugoslovanski armadi. Slovesnost zborovanja so povzdignili še pevci in godba.

KULTURNA PRIREDITEV

V nedeljo zvečer je Celje doživelo še eno manifestacijo: manifestiralo je za resnično ljudsko in narodno kulturo, ki je v zadnjih letih pognala tako globoke in močne korenine. Prireditve je bila v dvorani Narodnega doma, ki je bila prepolna. V uvodu je navzočne pozdravil tov. Jasko in spregovoril o pomenu in bistvu nove kulture, ki se je oblikovala v letih veličastnega boja za osvoboditev naše domovine, ter naglasil, da je delavstvo dolžno prineseti kulturne pridobitve na našo vas. Govor je bil sprejet z največjim odobravanjem. Spored je bil na lepi višini. Priznanje je treba izreči vsem sodelujočim, kakor so jim ga izrazili tudi vsi navzoči. Mešan pevski zbor pod vodstvom tov. poročnika Gobca je najprej zapel himno kozjanskega odreda (skladatelj Gobec), nakar se nam je prav tako lepo predstavil mladinski ženski zbor iz Jurklostra pod vodstvom tovaršice Dragice; zapel je nekaj učinkovitih partizanskih pesmi. Kot recitator je z uspehom nastopil tov. poročnik Gobec s Klobičevo in Kajuhovo pesmijo. Zivahno oje bil pozdravljen partizan, ki je pel pesem o Stalinu in recitiral lepo pesem. Sledile so še recitacije Kajuhove pesmi Partizanska mati in še neke druge pesmi istega pesnika. Končno so dobri partizanski umetniki uprizorili s popolnim uspehom igrokaz J. Bona »Iz krvi rdeče«. Prireditve je zaključila godba s slovensko himno.

»Delavska enotnost« v osvobodilnem boju slovenskega naroda

V osvobodilnem boju je slovensko delavstvo dalo velik doprinos k osvoboditvi izpod suženstva tujih osvabljencev in njihovih domačih pomagačev. V tem boju, ki je edinstven v zgodovini slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov, je slovensko delavstvo skovalo trdno politično in strokovno enotnost. V predprilski Jugoslaviji je bilo slovensko delavstvo organizirano v različnih strokovnih organizacijah, ki so se razlikovale po svetovnem nazoru in se tudi politično ločeno udeleževale. Osvobodilni boj pa je dal slovenskemu delavstvu čudovit primer enotnosti, ki bo odločil za razvoj slovenskega delavstva tudi v bodočnosti in predstavlja močno oporo ljudski oblasti, zrasli iz dolgega in težkega boja.

Slovensko delavstvo je v boju za svojo enotnost prehodilo težko in trnjevo pot v dobi najhujšega terorja. Slovenski narod, pregažen po treh fašističnih osvobodilnih: Nemcih, Italijanih in Madžarih, je v teku štiriletnih borbe z brezprimernimi žrtvami skoval trdno enotnost. V narodno osvobodilnem boju je slovenski delavski razred postal najnaprednejši in najbolj borben del naroda.

Začetki enotnosti slovenskega delavstva izvirajo že iz predvojnega skupnega nastopa delavstva proti fašističnemu nasilju, ki je v obliki hitlerjanskega petokolonstva začelo pljuskat čez meje Slovenije. Prva organizirana enotnost se je začela razvijati v skupnih protifašističnih nastopih in v borbi proti protijudskim režimom. V teh skupnih nastopih je nastalo vedno tesnejše sodelovanje med Komunistično partijo in krščanskimi socialisti, ki so bili organizirani v delavski organizaciji Jugoslovanski strokovni zvez. Zaradi borbenega nastopa slovenskega delavstva proti petokolonski politiki takratne jugoslovanske vlade, je bilo slovensko delavstvo preganjano in je postajalo vedno bolj brezpravno. V tej svoji začetni enotnosti je stopilo slovensko delavstvo v osvobodilni boj, v katerem je kovalo popolno enotnost in ji dalo organizacijske oblike vse do ustvaritve enotne Osvobodilne Fronte in enotne strokovne organizacije. Prve partizanske čete in bataljoni so bili po večini sestavljeni od zavrednih delavcev, ki so smatrali za svojo največjo dolžnost voditi brezkompromisno borbo za narodno osvoboditev. To zrelo spoznanje slovenskega delavstva, da je treba vse žrtvovati za narodno osvoboditev, je dalo slovenskemu delavstvu veliko vlogo, ki jo ima v osvobodilnem boju. Junaški podvigi prvih partizanov stopajo danes v zgodovino slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov kot legendarna dejanja. Začetno partizanstvo je zahtevalo težkih naporov in žrtve, ki so bile včasih brezmejne. Slovensko delavstvo se je v tem boju znalo do kraja povezati z delavno inteligenco, slovenskim kmetom in vsemi ostalimi zavednimi Slovenci. V prvi zimi partizanskih bojev v letu 1941. je bilo treba vzdržati napore, ki so jih bili zmoini samo trdni in prekaljeni borci, ki so bili pripravljani na najtežje žrtve. Tako je bila enotna vloga slovenskih delavcev v prvih partizanskih edincih.

Ze kmalu v začetku osvobodilnega boja je bila organizirana »Delavska enotnost« — prvi začetek enotne strokovne organizacije. »Delavska enotnost« je organizacija, ki je združila vse borbene delavce in odpravila razcepljenost delavskih vrst. Delavska enotnost je razbila fašistično organizacijo, ki so jo organizirali italijanski

osvajalci v Ljubljani, razbila je tudi hitlerjanske organizacije po podjetjih, ki so delale za Nemce. Zaradi enotnega delavskega nastopa je slovensko delavstvo odbilo vse fašistične poskuse, ki so stremeli k fašističnim organizacijam. Fašistične organizacije niso mogle dobiti nobene množične osnove in so se povsem razbile. Zdrav delavski nastop je razbil vse poskuse in jih v teku boja odstranil.

»Delavska enotnost« je imela v industrijskih podjetjih in prvi vrsti namen aktivizirati delavce za OF, izvajati mobilizacijo v Narodno osvobodilno vojsko in izvršiti sabotažo v okupatorjevi vojni proizvodnji. S tem je delavstvo izvrševalo tri važne naloge:

1. Vključevalo je delavstvo v Narodno osvobodilno vojsko in s tem ustvarjalo, jačalo in usposabljal oboježen boj proti osvabljalcu ter mu pri tem odtegovalo živo silo, ki jo je hotel mobilizirati za svoj vojaški stroj.

2. Sabotiralo je okupatorjevo proizvodnjo, od katere je bilo odvisno delovanje fašističnega vojaškega stroja in njegovo oskrbovanje. Z zmanjšano proizvodnjo in s slabimi kvalitetskimi izdelki se je občutno zmanjšala udarnost fašističnih armad.

3. S svojim požrtvovalnim nastopom je razbremenjevalo zavezniške armade in na ta način dalo važen doprinos v veličastni domovinski vojni. Osvobodilni boj na tako važnem ozemlju kakor je Slovenija, preko katerega tečejo važna križišča, je za skupno zavezniško stvar velikega pomena.

V tem času osvobodilnega boja se je delavstvo naučilo ceniti enotnost in jo kovali do popolnosti. Veliko in važno vlogo ima »Delavska enotnost« v Slovenskem Primorju, posebno v Trstu, kjer je delavstvo znalo organizirati skupen boj proti fašizmu ne glede na narodnost. V Trstu je bila »Delavska enotnost« važen činitelj v boju za osvoboditev Slovenskega Primorja in za ustvaritev bratstva med slovenskim in italijanskim prebivalstvom Trsta, Gorice in Tržiča.

Danes »Delavska enotnost« v Trstu združuje vse protifašistične sile v boju proti ostanom fašizma in za zmago resnične ljudske demokracije.

Prav tako važno vlogo ima »Delavska enotnost« na Koroškem, kjer je organizirana v industrijskih centrih. Tudi na Koroškem združuje »Delavska enotnost« vse borbene sile zavednega delavstva, tako slovenskega kakor avstrijskega.

Iz »Delavske enotnosti« se ob zaključku osvobodilne vojne razvijajo enotne strokovne zveze, ki združujejo v svojih vrstah industrijsko in poljedelsko delavstvo, delavno inteligenco in nameščence ne glede na različne svetovnega nazora. Enotne strokovne zveze urejajo delavska vprašanja, sodelujejo z organi narodne oblasti, skrbje za zaščito delavskih interesov in urejenih delovnih prilik. Organizirano delavstvo postaja najmočnejši tvorec gospodarske obnove v porušeni domovini. Enotne strokovne zveze bodo delale na tem, da se bo naše bodoče gospodarstvo razvijalo tako, kakor zahtevajo ljudski interesi.

Enotnost delavskega razreda je temelj dosledne ljudske demokracije in najboljše poročilo boljše bodočnosti slovenskega naroda. Ta enotnost, dosežena in skovana v težkem štiriletnem boju, je neporušljiva in predstavlja za nadaljnji razvoj slovenskega delavstva najtrdnjejšo osnovo.

Kovač Stano

IZ STROKOVNEGA GIBANJA

Konferenca delavcev in nameščencev v Celju

Kako veliko zanimanje vlada za organizacijo Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščencev Slovenije se je pretekli ponedeljek posebno prepričevalno pokazalo na konferenci zaupnikov delavstva in nameščencev na magistratu. Vsi zaupniki so s posebno živim zanimanjem sledili poročilu o osnovah organizacije in njenih nalogah.

Obsežno ter izčrpno poročilo je podal predsednik glavnega odbora Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščencev Slovenije tov. V. Perko. Jasno in podrobno je pojasnil naloge novih svobodnih strokovnih organizacij in kako bo treba urediti naša socialna, gospodarska, združna in vsa druga splošna vprašanja. Končno je naštel in označil zakone in uredbe, ki so že izšli v novi Jugoslaviji in ki so podlaga za socialno ureditev države: zakon o minimalnih mezdah, ki odpravlja velike, neprimerne razlike med mezdami, zakon o delavskih sodiščih, zakon o enotnem socialnem zavarovanju in uredbo o obratnih zaupnikih. Poročilo je bilo sprejeto z živahnim odobravanjem, nakar se je razvila obširna razprava, ki je še posebej dokazala, s kakšnim resničnim zanimanjem in globokim razumevanjem se oklepata naš umski in ročni delavec svojih prvih svobodnih enotnih strokovnih organizacij.

★

Brivski in lasuljarski delavci

Ze dolgo vrsto let ni bilo tako uspešnega sestanka brivskih pomočnikov in pomočnic, kot je bil dne 29. maja 1945. Sestanek je vodil tovaršič Vašl kot predsednik pripravljalnega odbora za strokovno organizacijo. Podrobno in izčrpno poročilo je podal tov. Bricej Niko kot delegat Glavnega odbora ESZDNS. V tej stroki po veliki večini prevladuje mladina. Pazljivo so sledili poročilom. Sedaj se šele zavedajo, kaj vse so morali v teku let, pod najtežimi okoliščinami preživeti v obratovnihcah. Pomnisi so, da so med njimi stari in preizkušeni borci, ki so se v zaporih in kaznilnicah še bolj utrjevali za izvojevanje pravic in svobode delavskemu razredu.

Tov. Zagoršek je prečital imena omih, ki so postali žrtve osvobodilnega boja. Navzoči so z enominutnim molkom počastili njihov spomin. Takoj na prvem sestanku je pristopilo v organizacijo nad 70 članov in članic. Vsi navzoči so si nadeli nalogo, da privedejo v organizacijo vse one tovariše in tovaršice, ki se sestanka niso udeležili.

Tov. Bricej je nato pozval mladino, da gre ponosno na delo za obnovo porušene domovine.

Po izčrpnih referatih je tov. predsednik pozval vse navzoče, da se spominijo naših ranjenih borcev. Navzoči so pozdravili ta predlog in zbrali 2255 hr. Predsednik se je zahvalil za darovani znesek ter nato s pozivom na delo zaključil sestanek.

Delavci gradbene industrije in stavbarstva

Tovarne za opeko na Viču so začele spet obratovati s polno paro. Delavci iz vseh treh opekarn so postavili akcijske pripravljalne odbore za postavitev nove strokovne organizacije. Delavci so že začeli z uredniškim delom. Za časa okupacije so izdelovali dnevno 8 do 10 tisoč opek, danes pa v istem delovnem času napravijo 18 tisoč opek dnevno. Delavci se zavedajo, da sedaj delajo za domovino, ki je res njihova.

Dopisi

Cinkarna v Celju spet obratuje

»Namenoma sem zavlačeval obisk v tej tovarni, ker ste mi znani še iz prejšnje jugoslovanske dobe kot zagriženi nasprotniki nemškega nacionalnega socializma. S temi besedami se nam je predstavil bivši grozovitec Dorfmajster na prvem in zadnjem obisku v tovarni. Prišel je, da bi nas navdušil za Hitlerjev »novi red«. Ko je končal govor, je nastala grobna tišina, klavno, kakor je bil prišel, tako je tudi odšel v spremstvu proslulega Grafenauerja. Mi pa smo vztrajali in še bolj poglobili naše delo. Organizacija »Delavska enotnost« je bila odgovor okupatorju. Postavili smo si za nalogo, da bomo v vseh industrijskih obratih organizirali »Delavsko enotnost«. Uspeli smo skoraj stoočtoto. Polkralci smo tovariše iz vseh celjskih obratov na sestaneke. Dal smo jim potrebna navodila, kako naj organizirajo. Pri tem delu se je najbolj izkazal neumorni tovaršič Lešek Simon. Podtalno delo je napredovalo vedno bolj.

Razpad hitlerjevske Nemčije nas ni našel nepripravljene. Ze 7. maja smo razorožili tovarniške straže. Na stražarska mesta smo postavili zanesljive tovariše. Delavstvo je prevzelo stražo tudi v industrijskem okraju, da je zaščitilo prebivalstvo.

ČASNIKARSKO DRUŠTVO FEDERALNE HRVATSKE

Pretečen mesec je bilo v Splitu ustanovljeno časnikarsko društvo federalne Hrvatske. Na skupščini hrvatskih časnikarjev sta bila navzoča tudi tov. Mladen Iveković, minister za industrijo in rudarstvo, in tov. Karlo Mrzović, član Izvršnega odbora JNOF Hrvatske, ter Miro Rajković. Po poročilu tov. Nina Rupčića o razvoju in vlogi našega tiska v narodno-osvobodilnem boju se je razvila diskusija. V celoti

Nameščenci vseh prosvetnih ustanov udeležite se polnoštevilo informativnega zborovanja v nedeljo, 3. junija ob 9. uri popoldne na Taboru

Pleskarji in sobo-črkoslikarji

Na prvem sestanku pleskarjev in sobo-črkoslikarjev se je zbralo lepo število pomočnikov. Zastopanih je bilo 16 delavnic. Po referatih tovaršev Stegnarja in Briceja so izvolili pripravljalni odbor iz 11 članov. Odbor bo organiziral vse pomočnike in nameščence te stroke v svojo strokovno zvezo. To delavstvo je zelo raztreseno po mestu in okolici. V delavnicah je le po nekaj pomočnikov in vajencev, katerih število narašča, ker je sedaj sezona te obrti.

Na tem sestanku se je dolocil tudi zaupnik za Delavsko enotnost. Navzoči so bili za tiskovni sklad 450 lir, kar naj tudi drugi delavci in nameščenci posnemajo. — Zavedajmo se, da je tisk naše najmočnejše orožje!

Delavci tekstilne industrije

Tovarna pletenin Hribar

V naši tovarni smo imeli prvi sestanek, odkar smo osvobojeni. Tov. Bricej je podal referat o položaju delavstva in o nalogah, ki stoji pred nami. V tovarni je tudi precej mladine, ki hoče z vsemi silami sodelovati v obnovi. Takoj, ko dobi podjetje potrebne surovine, bo zaposlitev povečana.

Izvoljen je bil pripravljalni odbor za ustanovitev strokovne organizacije. Izvoljen je bil tudi zaupnik časopisa »Delavske enotnosti«, kateremu je poverjena naloga, da širi list in vzdržuje zvezo z uredništvom.

Delavci monopolskih podjetij

Delavci in nameščenci tobačne tovarne v Ljubljani so se zbrali v veliki dvorani v tovarni na skupni sestanku. Udeležba je bila stoočtota, saj je bilo navzočih nad 800 delavcev in nameščencev. Delavstvo čuti veliko potrebo po sestankih.

O dosedanjem in bodočem delu osvobodilnega gibanja sta podala poročilo člana Glavnega odbora ESZDN Slovenije tovaršiča Ganzi Rudi in Bricej Niko. Nato se je izvolil pripravljalni odbor, ki bo povezal monopolsko delavstvo v enotno strokovno zvezo.

Delavci kovinske industrije

V »Automontaži« je imelo delavstvo dve zborovanji. Na drugem zborovanju dne 23. maja se je zborovanje udeležil član Glavnega odbora ESZDN Slovenije tov. Andrej Stegnar, ki je v svojem referatu podal splošni pregled dogodkov, nato pa pojasnil pomen novih enotnih strokovnih organizacij. Delavci so izvolili pripravljalni odbor, ki bo začasno prevzel vodstvo in organiziral volitve članov v podružnicah za tovarni »Automontaža« in Lajovic.

Delavci in nameščenci občinskih podjetij

Dne 25. maja je bila v mestni plinarni v Ljubljani ustanovljena podružnica Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščencev občinskih podjetij in ustanov. Delavci so obnem proslavili tudi rojstni dan maršala Tita.

Delavcem in nameščencem!

V vseh organizacijskih in socialno-zaščitnih zadevah obračajte se na Enotno strokovno zvezo delavcev in nameščencev Glavnega odbora za Slovenijo, ki ima sedež v Ljubljani, Miklošičeva c. 22a (palača bivše Delavske zbornice).

Urad Glavnega odbora postuje vsak delavnik od 8. do 13. ure in od 15. do 19. ure, ob nedeljah in praznikih od 8. do 12. ure. Predsednik in tajnik odbora sta na razpolago strankam vsak delavnik od 10. do 12. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 8. do 12. ure.

Enotne strokovne zveze delavcev in nameščencev, Glavni odbor za Slovenijo.

Zbirajte za tiskovni sklad!

Delavci cinkarne,

Dopise pošiljajte na naslov:

Uredništvo »DELAVSKE ENOTNOSTI«
Ljubljana, Miklošičeva št. 22/II.

so bila odobrena društvena pravila, nakar so izvolili upravo. Za predsednika društva je bil izvoljen tov. Nino Rupčić, za podpredsednika tov. Bogojub Rapaič in tov. šerif Šehovič, za tajnika tov. Stevo Tomič. Izvoljeni so bili tudi upravni odbor, nadzorni odbor in častno razsodišče. S skupščine so bile pred zaključkom poslane pozdravne brzojavke tov. maršalu Titu, vladi federativne demokratske Jugoslavije in tov. Bakariću, predsedniku narodne federalne vlade Hrvatske.